

Liget

Szitakötő

Lennék madár
Keresztül-kasul
A jöttment
Utazó növények
Bicikliszabadság

Megyünk, ha menni kell
Fogadásból a Föld körül
Nyüzsgés a komposztban
Nézzük együtt...
Lucas Cranach képeit!

69

a kíváncsi gyerekek folyóirata

Szitakötő
2025-1 tavasz

JÖNNI-MENNI

Vörös István > MEZÍTLÁB AZ ÉGEN	1	Inczédy Tamás > A LÁTVÁNY TÜKRE	28
Janecska Kata > ZOÁRD SZÖKÉSE	2	Kapitány Máté > MENETELŐK	30
Szemes Flóra Borsika > ZÖKKENŐMENTES UTAZÁS	4	Kelemen Tamás > ÚJ JÁTÉK	32
Lukács Márta > FUT RINKA	6	Szigeti Zoltán > MEGYÜNK, HA MENNI KELL	34
Lovranits Júlia Villó > NYÜZSGÉS A KOMPOSZTBAN	8	Reszler Gábor > FOGADÁSBÓL A FÖLD KÖRÜL	36
Vásárhelyi Tamás > HALADÁS VÍZBEN, FÖLDÖN, LEVEGŐBEN...	10	Parapatics Andrea > BATTYOGVA BANDUKOLNI	38
Győri-Simon Dóra > SALAMON NEM AKAR JEGESMEDVE LENNI	12	Hollós Máté > JÖTT ÉS MEGY	40
Varga Zoltán Zsolt > HEZITÁL KIRÁLY KÉT FIA	14	Victor András > UTAZÓ NÖVÉNYEK	42
Lackfi János > LENNÉK MADÁR	16	Szabó Attila > AZ ÜZENET	44
Csongor Andrea > A NYELVTAN ENYHE LEJTÉSE	17	Bene Zoltán > BICIKLISZABADSÁG	46
Haász János > A SÍNEK MELLETT	18	Molnár Dóri > CSODA CSIZMA; KÖSZÁLÓ	48
Fecske Csaba > TELI ZSEBBEL	18	Búth Emília > HA MOST ELINDULOK	48
Jámborné Balag Tünde > KERESZTÜL-KASUL	19	Taizs Gergő > NÉZŐPONT KÉRDÉSE	borító3
Z. Karvalics László > ODA TALÁLNI: FÖLDÖN, VÍZEN...	22	ÚTINAPLÓ	borító4
Szirmai Panni > Nézzük együtt... LUCAS CRANACH KÉPEIT!	24	illusztrációk > Pap Kata, Benedek Virág, Láng Anna, Török Eszter	
Nacsinák Gergely András > A JÖTTMENT	26		

Szerkesztők > Horgas Judit, Levendel Júlia
Grafikai tervezés > René Margit, Pejtsik Patrik
Olvasószerkesztő > Bognár Anikó
Kiadja > Liget Műhely Alapítvány
Szerkesztőség címe > 1122 Budapest, Kissvábhegyi út 4-6.
E-mail > info@szitakoto.com
Internet > szitakoto.com / segedanyag.com

Támogató > Emberi Erőforrás Támogatáskezelő
Nyomdai kivitelezés > Keskeny és Társai 2001 Kft. | ISSN 1789-4972
Terjeszti > Lapker Zrt
Előfizethető > Közvetlenül a kiadónál, a hírlapkézbesítő postahivataloknál
és a HELIR-nél (1089 Budapest, Orczy tér 1.)
Előfizetési díj egy évre > 5000 Ft | Megjelenik negyedévente
Előfizetés > konyvportal.hu
Mesék és versek hangos formában > soundcloud.com/liget

JÖNNI – MENNI

Mezítláb az égen

A legvarázsosabb helyekre
olvasva jutok el.
Ez nem vicc és nem is legenda,
fantázia emel

ki unalmas hétköznapokból.
Bár semmit se unok,
többről van szó, most sokkal többről.
A betűk a nyomok,

elindulok őket követve.
Elérek bárhová,
amit akár egyszer leírtak,
minden lap állomás,

könyv annyi, mint égen a csillag.
Az űrben repülök,
a képzelet színesen villog.
És nem veszek cipőt.

VÖRÖS ISTVÁN

Zoárd szökése

Amikor Zoárd, a tigris egy napon, éppen záróra után, megelégette az unatkozást, és sikerült kihasználnia gondozója óvatlanságát, megszökött a ketrecéből. Nagy lett a zűrzavar az állatkertben. A kisebb állatok menekülőre fogták, pillanatok alatt eltűntek a kifutóik rejtekeiben, odúkba, föld alatti járatokba és használt, óriási gumiabroncsok takarásába iszkoltak. A madarak biztonságos, sűrűn rácsozott ketreceikben éktelen lármát csaptak, a majmok pedig izgatottságukban örült fel-le ugrálásba kezdtek.

Zoárd lassú léptekkel, komótosan vágott át az állatkerten. Elhaladt az irigykedő manulok mellett, maga mögött hagyta az alvó ausztrál házat, és pusztá látványával úgy megrémítette a pakoló fagyaltárust, hogy az a portékájánál is dermedtebbre merevedett.

Könnyű volt kijutnia. A bejáratnál egyszerűen átszökkent a nyikorgó forgóajtó fölött, és már kint is volt az utcán. A járóelők fejvesztve menekültek, nem tudhatták, hogy Zoárd nem éhes, ugyanis kissé elrontotta a gyomrát. Néhányan futtukban megpróbáltak

egy-egy fényképet lőni a telefonjukkal a Városligetben grasszáló tigrisről. A trolin utazó gyerekek – mert mindig a gyerekek a legszemfülesebbek – odanyomták az orrukat az üveghez, és trécselő anyukáik ruhaujját rángatták, nézzenek már ki ők is az ablakon.

Zoárdot szórakoztatta a felfordulás, és ráérősen latolgatta, mihez fogjon. Épp készült volna megmártózni a tóban, amikor feltűnt neki, hogy az emberek többsége egy irányba lohol, és elnyeli őket egy mélyedés a nagy, sárga, furcsán illatozó épület mellett. A tigris erre – a menekülő növekvő rémületére – maga is a mélyedés felé vette az irányt, nagy bátran lesétált néhány lépcsőfokon, és a föld alatt találta magát.

A kisföldalatti éppen akkor gördült be az állomásra. Az ajtók kinyíltak, Zoárd pedig – akit gyávasággal igazán nem lehetett vádolni – fogta magát, és besétált az egyik keresztlán jármű belsejébe. Az utasok reszketve húzódtak össze egészen kicsire az üléseiken, majd a következő megállónál úgy törtek ki a kisföldalatti kocsijából, mintha nem

is egy szelíden nézelődő tigris lett volna a hátuk mögött, hanem egy egész üvöltő farka.

Zoárd egyedül maradt a kocsiban, és elkezdte élvezni az utazást. A Hősök terénél jót mulatott azon, hogy csíkos farka puszta látványával sikerült frászt hoznia egy felszállni készülő turistacsoportra. Amikor a Vörösmarty térhez ért, először meglepődött, hogy visszafordulnak, de gyorsan rátanult a kisföldalatti ritmusára. Oda-vissza, oda-vissza, újra meg újra. Zötykölődött és mulatott.

Mire az állatbefogók sikeresen leterítették egy altatólövedékkel a Kodály köröndnél, már kívülről fújta a megálló nevét. Azután sem felejtette el, hogy felébredve újra a régi szállásán találta magát.

Zoárd azóta azt játssza, hogy ő a kisföldalatti, és föl-le járkal a ketrecében. Ha arra jártok, a saját szemetekkel is láthatjátok.

JANECSKÓ KATA

Zökkenőmentes utazás

– Kérjük, vigyázzanak, az ajtók záródnak!
– mondta Soma a mély bemondóhanggal szinkronban.

– Ne hangoskodj, zavarod a többi utast! –
szólt rá anyukája, majd ismét a telefonjába merült.

Soma nem szeretett metrózni. Sohasem történt semmi érdekes: az utasok is mindig

csak mereven maguk elé vagy telefonjaik képernyőjébe bámultak.

A metró ajtaja hangos vijjogás közepette csukódott.

Ám hirtelen egy tárgy akadályozta a végleges becsukódást: egy állólámpa. Az ajtók szétnyíltak, az állólámpa és tulajdonosa pedig fűrgén beléptek a szerelvénybe.

– Húha, hát ez egy hajszálon múlt... – szólt bocsánatkérő mosoly kíséretében az utasokhoz az állólámpás férfi. Néhányan meglepve néztek fel egy pillanatra.

Az állólámpát aprólékos mintákkal telefaragott oszlop és barackszínű csipkés ernyő alkotta. Igazi antik darabnak tűnt.

Tulajdonosa ekkor meghúzott egy zsinórt, mire a lámpa világított. A férfi elgondolkodva hümmögött valamit, majd lekapcsolta az állólámpát, aztán megint fel, le és fel...

– Miért van nálad egy állólámpa? – kérdezte Soma, de anyukája rögtön rászólt:

– Soma, ne zavard a bácsit!

– Ó, szó sincs róla, hogy zavarna – válaszolt a férfi. – Bármilyen furcsán hangzik, az állólámpára a foglalkozásom miatt van szükségem.

– Mégis milyen foglalkozáshoz van szükség állólámpára? – nézett fel újságjából egy nyugdíjas bácsi.

– Túl könnyű volna, ha megmondanám. Aki kitalálja, annak odaadom ezt a lámpát! – mosolygott a férfi.

– Talán lámpaszerelő vagy? – kérdezte Soma.

– Nem, nem vagyok szerelő.

Egyre több kíváncsi arc fordult az állólámpa felé, és mind többen figyelték a történéseket.

– Régiségkereskedő? – kérdezte egy bevásárlószatyros nő.

– Ez sem talált – válaszolta a férfi.

– Talán lámpakészítő?

– Utcai mutatványos?

– Állólámpa-minőségellenőr?

Erre a tippre többen felnevettek.

Végül szinte minden utas a különös foglalkozást találgatta. Még a hatalmas bőrdöggel utazó japán turisták is kíváncsian figyelték a történéseket (de nem nagyon értették, miről van szó).

– Sajnos, senki sem tudta megfejteti a foglalkozásomat, a következő megállónál viszont le kell szálljak – mondta a férfi.

– Nagy kár, pedig régen volt ilyen különös metroutam! – kuncogott egy esernyős néni.

A férfi intett az utasok felé, majd leszállt.

Ám a peronon valaki megrángatta a kabátujját. Lepillantott: Soma volt az.

– Tudom, mi a foglalkozásod – mondta. – Az a munkád, hogy metróról metróra szállsz az állólámpáddal, hogy az utasokat felvidítsd.

A férfi elmosolyodott.

– Te tényleg kitaláltad a foglalkozásomat! Kizökkentőügynök vagyok. Igyekszem meghökkenteni az embereket, kizökkenteni őket a hétköznapiokból, és arra ösztönöznöm, hogy beszélgessenek, ismerkedjenek a metrón, a villamoson meg a buszokon – magyarázta. – Viszont mivel kitaláltad, neked adom az állólámpámat. Kéred?

Soma a fejét rázta.

– Dehogy! Hiszen szükséged van rá a munkádhoz – mondta, majd visszaszaladt az anyukájához. A mozgólépcsőről még integetett a kizökkentőügynöknek.

SZEMES FLÓRA BORSIKA

Fut Rinka

Fut Rinkával, a futóbogárral senki sem szeretett találkozni az erdőben. Este felébredt, reggelig megállás nélkül rohangált, közben mindenkinek beszólogatott.

– Elalszom, mire elindulsz! – kiáltott fel futás közben a szárnyait óvatosan nyitogató éjjeli lepkének.

– Fogjál meg! – száguldott el nevetve a fűben szöszmötölő sün mellett.

– Figyelhettél volna! – oktatta ki a leszállás közben fejsérülést szenvedett, szédelgő szarvasbogarat, miközben fontoskodva körbeszaladgálta.

– Ó, pardon, művész úr! – szólt tettetett udvariassággal, mikor futkosás közben szándékosan belebotlott a tücsök hangszerként szolgáló, hosszú szárnyaiba.

A baglyot is kinevette, amikor az fejét lassan ide-oda forgatva zsákmány után

nézett. – Ne erőlködj! Esélyed sincs rá, csiga madár!

A gyorsan cikkázó denevéreket csodálta, irigyelte mindaddig, amíg egyszer nem találkozott egy törött szárnyú denevérral, aki üggyel-bajjal próbált a földön közlekedni.

– Na, ennyit a ti híres sebességetekről! – mondta lenézően, és még gyorsabb iramra kapcsolva hagyta ott a bajba jutott állatot.

Rinkát, mint minden futóbogarat, csak a veszély tudta megállítani.

Egyik éjszaka nagy szél támadt. Az öreg fenyőfáról sorra estek le a tobozok. Rinka megállt, lábait szétterpesztve a földre lapult. Hirtelen éles fájdalmat érzett. Ráesett egy fenyőtoboz, három lába megsérült. Reszketve feküdt a földön.

A hír gyorsan terjedt az erdőben.

– Rinka megsebesült! – kiáltotta az éjjeli lepke, miközben ágról ágra repült.

– Rinka megsebesült! – adta tovább a hírt a sün a földön lakó állatoknak.

A szarvasbogár riadójelzéseket csattogtatott, a bagoly vészies hangon huhogott, a denevérek abbahagyták a repkedést. Az állatok tanácstalanok voltak. – Mit tegyünk? – kérdezték egymástól.

Ekkor a tücskök különös nótába kezdtek: „Rinka, rinka, miért voltál dinka!”

– Milyen igaz! Most bezzeg nem csúfolódik – tapsolt szárnyaival a lepke, gurult a földön hahotázva a sün, táncolt a szarvasbogár, a dal ritmusára dobogott lábával a bagoly.

Csak a denevérek hallgattak. Törött szárnyú társukat figyelték, aki lassan, ügyetlenül mozogva éppen akkor ért oda Rinkához.

– Gyere velem! Megmutatom a búvóhelyemet. Ott biztonságban leszel. Úgy látom, nem komoly a sérülés – biztatta, miután alaposan megvizsgálta a pórul járt bogár összes sebesült lábát. – Pár nap alatt meggyógyulsz.

Rinka bicegve követte segítőjét. Három épen maradt lába többször összecsuklott az erőfeszítéstől. Ilyenkor a denevér megállt, és bevárta.

Mire a búvóhely közelébe értek, abbahagyta a tapsolást a lepke, a gurulást a sün, nem táncolt már a szarvasbogár, nem dobogott a bagoly. A tücskök is abbahagyták a nótázást. Csendben nézték a különös párost, ahogy lassan eltűntek a szemük elől.

LUKÁCS MÁRTA

Nyüzsgés a komposztban

Feltűnt már, hogy a kert végében rothadó halom, ahová a krumplihéjat meg a hagymaszárat kiszórjuk, valóságos kis metropolisz?

Talán nem hallatszík olyan messzire a zsvaj, mint az emberek nagyvárosainál, de ha közel hajolsz, észreveheted!

Közeledtedre néhány **kecskedarázs** röpül odébb zavartan a tegnap bedobott dinnyehéjról, és **éti-**, meg **meztelencsigák** csúsznak tovább nyálkás haslábukon.

Bár a tempót tekintve a csigák nyomába se érnek a darazsaknak, akár kontinenseket utazhatnak keresztül – véletlenül. A nálunk őshonos csigák mellett több idegenhonos és a hazai élővilágra kártékony faj is van köztük, amit az ember utaztatott ide tévedésből:

akár egy tál salátában vagy például a terepjáró oldalára tapadva.

Ravasz potyautas a csiga! Szinte látja az ember, ahogy nyeles szeme lebeg a menetszélben, amíg az autó oldalán kapaszkodik.

Ha a darazsak és a csigák békével odébbálltak, és a kislapáttal vagy gereblyével óvatosan megmozgatod a komposztban lévő alsóbb rétegeket, máris eléd tárulnak a forgalmas utcák, terek! Piros **komposztgiliszták** tekeregnek elő: mivel lábuk nincs, bőrizomtömlővel haladnak előre. Jóval több lábbal áldotta meg a sors a „vérengző”, ragadozó **százlábúakat** és a békés, korhadékevő **ezerlábúakat**.

Egy afrikai népmese szerint a százlábú valaha szorgalmas mesterember volt: lábakat készített. Csakhogy amikor már minden élőlénynek elegendő lába volt, senki nem vásárolt tőle semmit. A nyakán maradt áruit megtartotta magának. Persze nem minden százlábúnak van ténylegesen száz lába. A valódi százlábúaknak például tizenöt pár lába van.

A vékony, sárga színű százlábút **rinyának** hívják, szóval, ha valaki azt mondja neked, „ne rinyálj”, valójában azt mondja, ne százlábúzz!

A Magyarországon élő ezerlábúak közül egyiknek sincs ezer lába, de külföldön már fedeztek fel olyan fajt, aminek több van, mint ezer, így tényleg ők a lábrekorderek. A hozzájuk képest száguldozó százlábúakkal szemben ők igen lassan gyalogolgatnak. De ha valamitől megijednek, nem teljesen védtelenek: a **vaspondró** például bűdös, fémes szagot ereget védekezésül.

Egy fonnyadt káposztalevél alól szürke „pincebogarak” menekülnek: az **ászkák**. A sötétebb hátú **gömbászka** szabályos gombóccá gömbölyödhet, így el is tud gurulni előled, ha óvatlanul nyúlsz hozzá.

Nagy, kövér, fehér színű jószágok araszolnak elő: a **rózsabogár** lárvái. Bár most még nem látszik rajtuk, felnőve gyönyörű, fényes páncélú rózsabogár lesz belőlük: szárnyuk nő, és repülve távoznak a helyszínről.

Ügyesen repül a **fülbemászó** is, szárnyát összehajtogatva hordja. Róla elmondható, hogy gondos édesanya, de a füledbe eszébe sem jut belemászni! Ha mégis megtörténik, az csakis tévedés lehet.

Ízelt lábakon jár az apró **álskorpió** is: mérge nincsen, emberre nem veszélyes, icipici méretű ragadozó. Egyik faja a **könyvskorpió**, a könyv lapjai között élő **poratkákkal** táplálkozik, jómaga akkora, mint egy kisebb betű. Saját szárnya nincsen, az álskorpió mégis képes repülni: nagyobb bogarak lábába kapaszkodva potyautazik.

És nálatok kik közlekednek a komposzt sugárútjain? Nézd meg, meséld el! Minden komposzt életközössége egy kicsit másmilyen!

LOVRANITS JÚLIA VILLŐ

Haladás vízben, földön, levegőben és potyautasként

Több oka is van, hogy a rovarok vagy 500 millió éve meghatározó szerepet játszanak a földi élővilágban. Ha rovarmentességre vágyódná valaki, jobb, ha letesz róla, mert nélkülkük a mai életünk elképzelhetetlen. A siker egyik titka az, ahogyan közlekednek.

Vízben könnyen megy a helyváltoztatás. Remélem, te is tudsz úszni! Sok vízirovar ugyanúgy halad előre, mint te, olyan evezőlábakkal, mint a te összeszorított ujjú két kezed. Hátrafelé lökik a vizet, ezzel előre haladnak. A **hanyattúszó poloska** olyan, mint egy víz alatti csónak: a két evezőlába oldalt kiáll, és nagy csapásokkal halad. Ujjak helyett sűrűn álló szőrszálak szélesítik ki az evező „lapátját”. Ez nem nagy művészet. Hanem a víz tetején járni! Ha nyáron egy pocsolya vagy tavacska

partján nézelődsz, könnyen lehet, hogy számos hosszú lábú „vízi pók”, azaz **molnárka, molnárpoloska** cikázik az orrod előtt. A lábuk a víz tetejét benyomja kicsit, de fennmaradnak rajta. Négy lábon kacsáznak, és ha a vízre pottyant kis rovarot találnak, a mellső két lábukkal megragadják a zsákmányt.

A talajjal pont fordított a helyzet. A talaj tetején járni könnyebb, mint benne. Már annak, akinek van lába. Sok hernyónak nincs járásra alkalmas lába, de azok is tudnak araszolni. Itt megint a kezed lehet a hasonlat. Tedd le a tenyeredet az asztalra, kinyújtott ujjakkal! A kisujjad hegye és a hüvelykujjad hegye közötti távolság a nagyarasz. Most húzd a hüvelykujjadat a kisujjadhoz, aztán innen nyújtsd előre a kisujjadat amennyire csak tudod, és megint húzd utána a hüvelykujjadat – így araszolgatnak

egyek hernyók. A fejük mögött található lábakkal megkapaszkodnak, meggömbítik a hátukat, odahúzzák a test végén lévő állabakat, megkapaszkodnak velük, azután a fejüket megint előrenyújtják. Kicsit fáradságos ahhoz képest, ahogy egyes futóbogarak rohannak a talaj felszínén – lehagynának rövid távon téged is! Van viszont, aki a talajban közlekedik, és az már nem könnyű dolog. Általában ásólábakra van ehhez szükség.

A **lótücsök**nek olyan az első lába, mint valami markoló, fogakkal és lapáttal. Vajon róla vette a mintát a **vakondok** ásólába is?

Volt a Föld történetében 150 millió év, amikor csak a rovarok tudtak röpködni. Ez a képesség lehetővé tette, hogy gyorsan eljussanak új táplálékforrásokhoz, új élőhelyekre, akkor is, ha a régi helyük kiszáradt, vagy ott túlszaporodtak. A rovarok második és harmadik torsiáján van egy-egy pár szárny. Ebből az állapotból fejlődtek tovább a legyek és szúnyogok, nekik csak egy pár szárnyuk van. Sőt, vannak röpképtelen, csonka szárnyú vagy teljesen szárnyatlan rovarok is, például a **fűrészlábú szöcske** vagy a **hangyák** dolgozói. A repülni tudók között a gyönyörű **rózsabogarak** szinte esetlenek a virtuózok mellett, mint a levegőben egyhelyben „álldogáló” **zengőlegyek**,

vagy a villámgyors légi vadászok, a **szitakötők**.

Potyautast is ígértünk. A **kék nünüke** rengeteg utódot küld a világra, akik aztán felkapaszkodnak egy-egy virágra, és ott várakoznak. Azok a szerencsések, akiknek közelében **háziméhek** keresik a nektárt, a virágport. A kis lárvák egy méhen megkapaszkodnak, bevitetik magukat a kaptárba, ott azután a méhlárvákat fogyasztva fejlődnek.

VÁSÁRHELYI TAMÁS

fel a lábat, és nem látszott meg rajta a kora sem: elegáns fehér volt, legalábbis mosdás után. És nem akadt rajta egy aprócska szakadás sem. Bizonyára máris nagy erővel keresik!

Salamon hosszú órákat töltött a kanapén, a kutatóexpedícióban bízva. Későn aludt el, és amikor felébredt, sosem látott páratlan zoknik vették körül.

– Nézzétek, micsoda szemrevaló fuszekli került közénk! – lelkesedett egy harsányrózsaszín bokazokni.

– Mesélj nekünk valamit! – csimpaszkodott bele néhány akaratos kis bébizokni.

– Mi újság a nagyvilágban? – dörmögte barátságosan egy kopottas, a sarka helyén tátongó lyukat viselő férfizokni.

Salamon azonnal tudta, hogy a világnak abba a titokzatos fiókjába jutott, ahova az egyedülálló zoknikat számúzik. Tessék, eddig ő nem találta Dömötört, erre most ő is elveszett!

Egészen belesajdult a szíve a dologba. Hiszen világéletében szeretett jönni-menni, szaladgálni, na meg rúgni a labdát! És most itt kell leélnie a hátralévő életét, haszontalanul, unatkozva, a családjá nélkül!

– Ne legyél olyan szomorú – vigasztalta egy szivárványszínekben pompázó lábtyű. – Szegről-végről mi is rokonok vagyunk. Hidd el, ha nem is mehetünk sehova, azért egész jól mulatunk majd!

Salamonnak a lábtyű kedves hangjától, meg a sarkatlan zokni biztató tekintetétől kicsit jobb lett a kedve. Ám amikor a páratlan zoknik egymás szavába vágva elkezdtek rémtörténeteket mesélni, megint rátört a honvágy. Különösen akkor érezte ezt, amikor előadták neki a Fehér Zokni legendáját, aki kijutott ugyan a páratlan zoknik fiókjából, de csak azért, hogy odakint zoknijegesmedvét készítsenek belőle.

Másnap egy kéz kihúzta a fiókot és megragadta Salamont. Szegény erre keservesen ordítani kezdett.

– Nem akarok zoknijegesmedve lenni!

– Már miért lennél te jegesmedve? – szólalt meg a szomszédos kézben egy csodálkozó hang, amitől Salamonnal megfordult a világ.

– Dömötör! Hát te hol kallódtál eddig?

– Beszorultam a tornacsuka orrába. Idáig tartott, hogy kijussak. És most szeretnék egy legalább negyvenfokos fürdőt venni.

– De csak velem együtt! Nem szeretnék megint szem elől veszíteni – felelte Salamon.

– De hát te patyolattiszta vagy – mutatott rá Dömötör a kétségtelen tényre.

– Ennyi viszontagság után – legyintett Salamon – a lelkenek kell a pancsolás.

Aztán csak forogtak a mosógépben, és közben a stratégiát tervezgették a következő focimeccsükre.

GYŐRI-SIMON DÓRA

Hezitál király két fia

Sok-sok évszázaddal ezelőtt, az Óperenciás tengertől keletre, az Üveghegytől északra terült el a szépséges, magas hegyekkel körülölelt kis ország, Kitária. Királyát Hezitálnak nevezte el a nép, mivel nehezen döntött saját és országa ügyeiben. Eredetileg Bonifác királynak hívták, de erre csak az ország legöregebb lakói emlékeztek.

Döntésképtelensége néha szerencsésnek bizonyult. Egyszer például megsértette őt a szomszédos Madúria császára, Zsörte. Hezitál dúlt-fúlt mérgében, azonnal hadakat akart küldeni Madúriába, hogy megtorolják a sérelmet. De mire eldöntötte, hány lovast, hány gyalogost és hány ágyút küldjön, elpárolgott a haragja.

Hezitálnak és feleségének, Gilda királynőnek kétpetējű ikrei születtek, Gáspár és Boldizsár. Gondolhatjátok, hogy a nép őket is átkeresztelte. Felnőtt korukban Gáspár minden idejét a palotában és annak

kertjében töltötte, a nép csak a nagy ünnepek alkalmával látta. Elnevezték *Maradninak*. Boldizsár viszont bejárta nemcsak Kitáriát, de az egész akkor ismert világot, Madúriát, Orákföldet, Szuriliát és Varhadóniát. Őt *Jönni-menninek* csúfolták.

Természetük szöges ellentéte már kicsi korukban kiütkezött. Maradnit az édes semmittevés tette boldoggá. Képes volt naphosszat egyhelyben üldögélni és álmodozni. Jönni-menni viszont folyton tett-vett, izgett-mozgott, jött-ment.

Amikor Hezitál király érezte, hogy megöregedett, elhatározta, hogy kijelöli utódját. Igen ám, de kit válasszon? Az anyja szoknyája mellől el sem mozduló Gáspárt vagy a világcsavargó Boldizsárt? Miképpen döntsön? Sokat töprengett, tépelődött, hezitált. Gilda királynő segített jó tanácsával.

– Mindkét fiunk okos és jószívű. Mindkettő jó király lenne. Vizsgáztasd le őket az udvari

tudósunkkal. Amelyikük jobban ismeri a világot, az legyen az utódod.

Az öreg király megfogadta a tanácsot. Egy reggel magához kérette a két fiút, de csak Maradni jelent meg pár perc múlva. Jönni-mennit Orákföldről kellett hazahívni galambpostával, két napba is beletellett, mire hazaért paripáján.

– Drága fiaim, érzem, hogy hamarosan távozom ebből a világból, ideje, hogy megnevezem az utódom. Választanom kell köztetek. Baranga, az udvari tudós levizsgáztat titeket. Öt kérdést tesz fel nektek a világunkról. Aki több jó választ ad, az lesz az új király.

Nyilván azt gondoljátok, hogy Jönni-menni többet tudott a világról, hisz bejárta azt, így több jó választ adott, mint az otthon csücsülő Maradni. Nem így történt.

– Mi Madúria államformája? – tette fel az első kérdést Baranga.

– Császárság! – válaszolta rögtön Maradni.

– Hány tó van Orákföldön?

– Tizenhárom – felelte megint csak Maradni.

– Milyen magas Szurilia legmagasabb hegye?

– 2353 méter – erre Jönni-menni válaszolt.

Nagyon szeretett hegyet mászni.

– Hányan laknak Varhadóniában?

– Huszonhatezren – válaszolt ismét Maradni.

– Az utolsó kérdésem: hány napi járásra van Orákföld Kítáriától?

– Lóháton kettő, gyalog öt – vágta rá azonnal Jönni-menni.

Hezitál király ezután kijelentette, hogy

Gáspár lesz az új király. Azt kérdezitek, ez hogyan lehetséges? Miért tudott többet a világról Maradni, mint Jönni-menni?

Nos, Jönni-menni valóban bebarangolta az akkor ismert világot, de nem azért, hogy ismereteket szerezzen, hanem hogy jól mulasson. Neki aztán teljesen mindegy volt, hogy Madúriában császár, király, szultán vagy kán uralkodik. Fürdött Orákföld összes tavában, de nem számolta meg azokat. Rengeteg emberrel találkozott Varhadóniában, de nem jutott eszébe megkérdezni, összesen hányan lakják az országot.

Maradni viszont kiskora óta ott lábatlankodott Baranga körül, és szívta magába az ismereteket. A vacsorákon, melyeket az idegen földek követői tiszteletére rendeztek, Maradni mindig a diplomaták közelében foglalt helyet, és kifaggatta őket országaikról. Ha pedig Jönni-menni olykor-olykor megfordult a palotában, őt is töviről-hegyire kikérdezte tapasztalatairól.

Maradni, miután az öreg király kinevezte, így szólt atyjához:

– Édesapám. Csak eggyel több jó válaszom volt, mint Boldizsárnak. Hiába tudok többet elméletileg a világról, testvéremnek több a tapasztalata. Engedd meg, hogy együtt uralkodjunk. Én a palotából irányítom majd az országot, Boldizsár pedig újra és újra bejárja, hogy megismerje a nép kívánságait, megtudja, mit szólnak a törvényeinkhez.

Mit gondolsz, az öreg király beleegyezett, hogy egyszerre két királya legyen Kítáriának?

VARGA ZOLTÁN ZSOLT

Lennék madár

A stylized illustration of a person from the waist down, wearing a dark plaid shirt, blue pants, and green boots. The person is holding a small blue and white bird in their hands. The background is a dark purple color with vertical lines.

Hű, de elmennék madárnak,
beröffenteném a szárnyat,
átcikáznék mindenem.
Sisteregne égi kékség,
belevágnám testem kését,
húznék, mint veszedelem.

Becsapnék a bozótosba,
hasítva, mint gőzborotva,
sírna mögöttem a tér.
Lombalagútban suhannék,
kósza napfény, kusza árnyék,
füstölne ág és levél.

A cinke is ezt élhette,
mikor az ablaküvegbe
csapódott be délelőtt.
Látta, hogy van másik ablak
túloldalt, és átsuhanhat...
Házunk megtréfálta őt.

Terasz kövén apró teste,
nyaka is kitekeredve,
haldokló kis tollpamacs.

Talán kitört a gerince?
Néztem, hogy nyílt sebe nincs-e,
nem volt sehol vérragacs.

Finoman kezembe vettem,
és tudtam, ez lehetetlen
volna amúgy teljesen.
Nem engedné, hogy megfogjam,
huss, a harmadik bokorban
teremne már, ég velem!

A törékeny szerkezetke
kezemben lapul pihegve,
szívem érte megszakad!
Letettem a fűre szépen,
nem lesz madár, attól félttem,
marék tollból már sosem.

Itt fog elpusztulni, ennyi?
Egy faágra kéne tenni?
És ha onnan leesik?
És ha rátalál a macska?
Az fel is mászik magasra...
Tehetetlen állok itt.

Biztiórként felügyeltem.
Mit csináljak, én ügyetlen,
mit tehetek egymagam?
Közben lehet, hogy hiába,
így is elpusztul az árva.
Töprengtem tanácstalan.

Idő múltán csak megnéztem,
félíg beteg vagy egészen.
Léptem felé egy nagyot.
Ugrott egyet, kettőt, négyet,
s hoppá, már a kerítésnek
tetején tollázkodott!

Aztán megrebbent a szárnya,
faágak közt tovaszállva
ki tudja, merre dalol.
Ámulok, a döglött cinkém
új életre támadt, mint én,
s vígan jön-megy valahol.

LACKFI JÁNOS

A nyelvtan enyhe lejtése

Innen oda megyek, onnan ide jövök,
egyszerűnek tűnik, mozgásom iránya a lényeg.

Közeledem vagy távolodom, hogy kihez
vagy miért, a nyelvtannak nem számít.

Habcsókos dédihez inkább megyek,
kőbányai nagytól viszont jövök.

Ha haza tartok, a játszótér sarkánál még megyek,
de Zsigáék házatól már jövök, és ha otthon van
mindenki, biztosan jönni a jó.

Ha szerelmes leszek, a kedvesemhez is
csak jövök majd, akárhol vagyunk, mert
nem a hely számít, hanem hogy vár engem.

Nem a mozgásom iránya dönt,
hanem az ő várakozása. Hozzá csak jövök,
a nyelvtan meg hunyjon szemet.

CSONGOR ANDREA

A sínek mellett

Amikor vonattal megyünk Papiékhoz,
azon gondolkodom,
a sínek melletti póznák
milyen gyorsan tűnnek el.
Ha nagyon robogunk,
csíkban húznak el a szemünk előtt.
Anya szerint az élet már csak ilyen.
Minél közelebb kerül hozzánk valaki,
annál gyorsabban tűnik el.
Azt hiszem, apára gondol.
A legközelebb állt mindkettőnkhez.
Aztán úgy eltűnt,
hogy azóta sem láttam.
Papi szerint elhúzta a csíkot.
Pont, mint a póznák.

HAÁSZ JÁNOS

BENEDEK VIRÁG rajzai

Teli zsebbel

De jó csak úgy jönni-menni,
ha kedved jó, gondod semmi.
Zsebed tele a kezeddel,
ami bántott ma, feledd el,
reménykedj, hogy jobb lesz holnap,
mert a dolgok megváltoznak,
a borúra jön a derű,
a réten zöldebb lesz a fű,
mosolyog fölötted a nap,
eléd fekszenek az utak.
Úgy szeretek jönni-menni,
néha kicsit máshol lenni.
Bárhol járok, útjaimon
a lábam nyomát ott hagyom.
Rám emlékeztet majd a nyom,
még ha fölveri is a gyom.

FECSCKE CSABA

Keresztül- kasul

A Világegyetem – amelynek porszemnyi részét sem teszi ki Földünk – időben és térben végtelennek tűnik, de nem az. Kezdetét és végét a bölcselet és a hit világa a görög abc első és utolsó betűjével, az Alfával és Omegával jelöli. Közöttük folyik minden történés és mozgás. Különböző utakon-módokon, keresztül-kasul behálózva a Mindenséget, jelképezik a teljességet is. Én vagyok az *alfa* és az *ómega*, mondja az Úr az *apokalipszist* (világvégét) megjövendölő *Jelenések Könyvében*.

Szűkebb hazánknak, a *Tejútrendszernek* is vannak útjai. Meteorok, üstökösök vándorolnak rajtuk láthatatlan, ám kiszámítható pályákon. Az éjszakai égboltot átszelő *Tejút* azonban nem út, csupán a csillagok sűrűségének köszönhető látvány galaktikánk belsejéből nézve. Neve a görög mitológiából származik, latinul *Via Lactea* (laktea). Népi csillagneveink közt *Szépaszony* vásznaként szerepel, vagy *Szalmás útként* a Göncöl szekér leszóródott szalmájáról elnevezve. Legendákban *Hadak Útja* vagy *Csaba királyfi csillagösvénye* a neve: Attila fia azon vágtat hadával a székelyek megsegítésére.

Az Állatöv (*Zodiákus*) 12 csillagképe olyan sávot jelöl az égbolton, amelyet egy

esztendő leforgása alatt a Földről nézve körbejár a Nap. A *Kos*, *Bika*, *Ikrek*, *Rák*, *Oroszlán*, *Szűz*, *Mérleg*, *Skorpió*, *Nyilas*, *Bak*, *Vízöntő*, *Halak* csillagait fényévek sokasága választja el egymástól és tőlünk, nem befolyásolják sorsunkat.

Bolygónkat is utak hálózák be földön, vízen, levegőben. Gondolatok az évente több ezer kilométert repülő, költöző madarakra vagy a sós tengerekből az édesvíz folyókon felúszó halakra! Útjuk térképe beléjük programozott.

Szülőhelyükre igyekeznek fel a lazacok, ivadékaik az ő nyomukon vándorolnak majd vissza a tengerekbe. A vízesés forrásáig felvergődő pontyféle, a koi a kitartás és bátorság szimbóluma a távol-keleti kultúrákban. Japán kolostorok kőkertjeiben hullámosra gereblyézett homok jelzi a vizet, benne a kövek az ár ellen úszó halakat. A madarak őszi-tavaszi vándorútja is lehet jelkép. Arany János versének lemetszett szárnyú gólyája nem tud társaival útra kelni, története így lesz a nemzet sorsának allegóriája (*A rab gólya*, 1847).

Szárazföldi állatok évmilliók óta vadcsapásokat törnek oda, ahová inni, legelni, vadászni járnak. Samu, a vértesszőlősi előember is ezeken kószált el barlangjából ennivalót, tűzifát gyűjteni.

A neandervölgyi ember és gondolkodó
ősünk, a Homo sapiens

(ejtsd: homo szapiensz) *kitaposott* ösvényeken, *gyalogutakon* közlekedett. Szánt húzott homokon, havon, és vízi utakon tutajozott, hajózott.

A földművelés elterjedésével, a kerék feltalálásával, a települések és az ókori birodalmak kialakulásával együtt járt az útépités. A terményeket, nyersanyagokat, kézműves termékeket szállítani kellett, és háborúzni sem lehetett utánpótlás nélkül. Először Perzsiában, Kínában épültek burkolattal ellátott utak, de valamennyi eltörpült a római birodalom majd 100 000 kilométert kitevő úthálózata mellett. *Minden út Rómába vezet*, használjuk ma is a szólást, ami ugyan később keletkezett, de erre is érvényes. A Fórum arany borítású oszlopától tizenhét, bazaltkővel burkolt, méteres alapozású út vezetett szerte a provinciákba (tartományokba) és kikötőkbe – köztük a *Hosszú Utak Királynőjének* nevezett *Via Appiával* (via=út) – amelyek sokfelé fennmaradtak, például nálunk, Pannóniában is.

A mítoszok egyik legrégebbi témája az út. Minden korban és számtalan műben találkozunk utakkal. Homérosz eposza (i. e. 8. sz.) Odüsszeusz tízéves kalandozását, *odüsszeáját* beszéli el a trójai háború után. Útja a Földközi-tengeren, főleg mitikus lények között (szirének, küklopszok) vezet hazájáig. A középkori angol Chaucer (ejtsd: csóször) egy *zarándokút* kerettörténetébe illeszti

Canterbury meséit (ejtsd: kenterbőri).

Csongor – Vörösmarty Mihály hőse – Tündét keresve *hármás útkereszteződésben* téved el (1830). Madách Imre zseniális művében, *Az ember tragédiájában*, Lucifer a *történelem útján* vezeti végig Ádámot (1862).

Ti, mai gyerekek rajzfilmekből ismeritek a törpévé varázsolt *Nils Holgersson csodálatos utazását* vadlúdháton Svédország déli csücskétől Lappföldre. Selma Lagerlöf (ejtsd: szelma lágerlőf) írta 1900-ban, hogy a kisiskolásoknak bemutassa hazájuk tájait.

Ózt, a nagy varázslót keresve izgalommal kísértétek Dorothyt és barátait *mindig csak a sárga úton* a világhírű amerikai meseregény filmfeldolgozásában. És aligha akad gyerek, aki nem izgulta végig *Középfölde Mordorba vezető veszélyes útjait* Frodóval, a hobbittal, az angol Tolkien (ejtsd: tolkin) nagyszerű regényfolyamából készült filmeket nézve.

Százféle értelmezése létezik az útnak a köznyelvben is. Vannak valódi utak: *földút, kövesút, aszfaltút, vasút, alagút, gyalogút, kocs út, főút, mellékút, sugárút, körút, bicikliút, autópálya, autópálya*, a földeket elválasztó *dűlőút*, de közlekedhetünk műszerekkel kijelölt légi *repülőutakon* is. Kóborolhatunk *úttalan utakon* ismeretlen rengetegekben, lakatlan pusztaságokon, tévelyeghetünk kastélyparkok sövény-*labirintusaiban*.

Ha a népmesék legkisebb fiúja útnak indul: *világgá megy*. Addig mendegél, míg elér a *válaszúthoz*, ahol döntenie kell. Nincs kiírva, melyik a *tévút*. Aki eltéved a barlangban,

útvesztőben bolyong, *kiutat* keres. Ha *zsákutcába* jutsz, visszafordulhatsz, de ha életutadon ütközöl akadályba, *zarándokútra* is indulhatsz Szent Jakab segítségét kérve, hogy megleld az *igaz utat*. Aki szenved, *keresztutat* jár, mint Jézus a Golgotán. A *damaszkuszi úton* megtérnek az emberek, mint a Jézust ádázul üldöző Saul, akiből Pál apostol lett. Innen ered *pálfordulás* szólásunk.

Van távoli tájakra induló *felfedezőút*, nyersanyagot, kincset kereső *kutatóút* és *vándorút*, amelyre iparos legények indultak a 18–19. században, hogy megtanulják mesterségük másutt gyakorolt fogásait.

És akkor még nem beszéltünk a szépnevű történelmi utakról, amelyeket évezredek át jártak kereskedők karavánjai. Ilyen a Baltikumot a Földközi-tenger vidékével összekötő, Szombathelyt is érintő, *Borostyánút*, és az Ázsiát behálózó *Selyemút* Európától Kínáig, amelyeken olyan különlegességek vándoroltak, mint a borostyán, hernyóselyem, porcelán, igazgyöngy és az aranyból is értékesebb fűszerek.

Számunkra azonban mindegyiknél szebb és drágább az a bizonyos *Fehérvárra menő hadi út*, első magyar nyelvemlékünk 1055-ből, a *tihanyi apátság alapítólevelének* latin szövegébe illesztve. Út szavunk akár jelkép is lehetne: az urali múltból kacskaringózik a mindenkori mába.

JÁMBORNÉ BALOG TÜNDE

Odatalátni: földön, vízen, levegőben

Képzeljük magunkat a dzsungel peremére Közép-Afrikában, az Amazonas mentén, esetleg Délkelet-Ázsia nagy szigetországainak valamelyikén! Ezek a vidékeken számos, kőkori körülmények között élő törzset találunk, amelyeknek a napjai szinte ugyanúgy telnek, mint az őseiké, harminc-negyvenezer évvel ezelőtt.

A csoport apraja-nagyja majdnem folyamatosan mozgásban van, nevezetes helyszínek között. Az állandó vagy ideiglenes szállásuk, a vízlelőhelyek, az állati vagy a növényi táplálékforrások felkeresése mindennapos dolog, de időnként újra meg kell találniuk egy-egy gyógynövénybokrot, enyvet adó fát is. Agyagot vagy követ kell gyűjteni a megfelelő helyeken. Méheket követni, hogy mézet lehessen tőlük rabolni.

Csak hogy nem is olyan egyszerű mindig, mindenható odatalátni. Még nappal is állandó félhomály van a sűrű bozótban és az összefüggő lombátrak alatt. Gyakorta leszakad az ég, és nemcsak a vízfüggöny vagy a gomolygó pára nehezíti a látást, de olyan tempóban indul növekedésnek a növényzet, hogy rövid idő alatt átalakul a jól ismert környék, eltűntetve a kitaposott ösvények és a korábbi igazodási pontok

nyomát is. Könnyű eltévedni, és ez bizony sokszor, sokakkal megeshet.

Amikor – valamilyen klímaesemény miatt – az emberi csoportok rövidebb vagy hosszabb útra kelnek, akár kontinensek között, vándorlás közben is mindig tisztában kell lenniük az irányokkal, a távolságokkal és a földfelszín jellemzőivel. A domborzattal, a tereptárgyakkal, a legjobb útvonalakkal. El kell találniuk valahová, és vissza kell találniuk valahonnan. Az idők során erre sok-sok kifinomult megoldást fejlesztettek ki.

Tájékozódás szavunkban jól felismerhető az ősi örökséget jelentő 'táj'. Mert ugyanaz történik a természeti környezet fejünkben kialakult képével, mint később a kezünkben tartott térképpel: szeretnénk jól eligazodni rajta, hogy megfelelő irányba induljunk. De az irányválasztásra használt nemzetközi kifejezést is gyakran használjuk a magyar nyelvben: az égtájak közül a kitüntetett *keleti* irány nevéből képzett *orientációt*. (Mit gondolsz, vajon miért a kelet a legfontosabb égtáj a legtöbb kultúrában?)

Olykor nem elég csak a négy főégtáj, a közties irányokat is szükséges elnevezni. Tiszta estéken a legfényesebb csillagok és csillagképek szakadatlan igazodási pontként szolgálnak. Minden egykorvult emberi közösség a Sarkcsillag meg a Göncölszékér elnevezésével kezdte az esti égbolt felfedezését.

Az égtájak különösen fontosak, amikor nagyobb távolságot kell megtenni a tengeren. Rossz időben és sötétben itt is roppant nehéz a tájékozódás, és csak részben segít, ha meg lehet figyelni a széljárást, a hullámok irányát, a tengeráramlatokat, a felhők változó formáját, a víz változó színét vagy a távolból odaszűrődő hangokat. Ezért igyekezett minden hajósnép segédeszközökhöz fordulni. Észak fiai, a vikingek még borús időben is meg tudták határozni az irányokat egy átlátszó kristály, az úgynevezett napkő segítségével. Az Indiai-óceán ősi hajósai elengedett madarak repülési irányára támaszkodtak. A kínaiak háromezer éve találták fel a mágneses iránytűt, de az első darabok Európába csak nyolcszáz éve jutottak el.

Napjainkban *navigációs* rendszereknek hívjuk az összes műszeres megoldást, amelyek a tájékozódást segítik. Ma már a személyautók is elképzelhetetlenek nélkülük: mindenki átélte már, hogy csak beütjük a címet az okos szerkezetbe, és hipp-hopp, folyamatosan mutatja, merre forduljunk.

Eredetileg azonban a navigáció (latin nyelven, majd később az angolban és a magyarban is) mindössze annyit jelentett: hajózás. A kutatók azt tartják ma a legvalószínűbbnek, hogy hatezer éve, az ősi Indiában indult el a folyami és a tengeri kereskedelem, és a navigáció a *hajó* jelentésű szanszkrit szóból származik, amelyből a latin vette aztán át ebben a formában: *navis* (ejtsd: návisz).

Amióta légi járművek emelkednek a levegőbe, a pilóták is navigálnak, reptérről reptérre. Aki játszott már repülőgépszimulátorral, vagy beengedték egy igazi gép vezetőfülkéjébe, tudhatja, hányféle műszer segíti már az égi tájékozódást.

A leghosszabb, tízezer kilométeres repülőút is semmiségnek tűnik az űrbe küldött járművek képességeivel mérve. Elképesztő mérnöki teljesítmény volt pár éve, hogy a Földtől 320 millió kilométerre száguldó kis égitestre (aszteroidára), a Bennura küldött szondának, az Osiris-Rexnek az előre kijelölt hely egyméteres körzetén belül sikerült landolnia.

Jó messzire eljutott az emberiség az esőerdőktől...

Z. KARVALICS LÁSZLÓ

Idősebb Lucas Cranach (ejtsd: lúkasz kranak) Németországban született, a 15. és 16. század fordulóján élt. Korának egyik legjelentősebb művésze volt, festményeit élénk színekkel alkotta meg, részletgazdag tájképeit érdekes emberalakokkal és állatokkal népesítette be.

NÉZZÜK EGYÜTT...

Lucas Cranach képeit!

Cranach festő édesapjától tanult – ahogyan majd tőle a saját fiai (Hans és ifjabb Lucas Cranach). A fiatal festő Bécsbe költözött, ezután ívelt fel a pályája. Utazásai során a németalföldi festéssel is megismerkedett és kialakult egyedi festésmódja. Néhány év múlva Bölcs Frigyes választófejedelem udvari festője lett és Wittenbergben telepedett le, ahol élete végéig élt és alkotott. A fejedelem annyira elégedett volt a festő munkájával, hogy nemesi címet is adott Cranach-nak, ő pedig címerállata, a denevérszárnyú kígyó emblémáját használta szignóként.

Vallási és világi témájú képei egyaránt nagy hatást keltettek:

polgárokról készült arcképei mellett a Madonna-ábrázolásai és a mindennapi élet jeleneteit bemutató zsánerképei is remekművek. Kifejezésmódja azért is különleges, mert összehangolta az egyszerű emberi értékeket közvetítő mondanivalót az

északi reneszánsz gazdag színeket használó, pazar festésmódjával.

A választófejedelem festőjeként persze az udvari élet eseményeit, például a vadászat jeleneteit is megfestette. A poszteren látható *Udvari vadászat a Hartenfels-kastély közelében* című kép háttérében megjelenik a város és a kastély, az előtérben a vadászok hajtotta szarvasok. A kép bal oldalán, alul János Frigyes (szász választófejedelem) látható sötétzöld vadászruhában; számszeriját kifeszítve várja, hogy udvaroncái és kutyái átkergessenek egy szarvast a folyón. Felesége, Szibilla választófejedelem asszony (sárga ruhában) jobbra áll, készen, hogy leadja az első ünnepélyes lövést. A szászországi választófejedelmek gyakran szerveztek kutyás vadászatot, a vadászkürtök jelzéseivel összehangolt társasági eseményeket. A képen a szarvasok, vadászkutyák és emberek mellett még egy medve is elbújt – megtalálod?

Az első kép Cranach egyik híres műve, a *Keresztelő Szent János születése*. Keresztelő Szent János fontos szereplő a Bibliában, anyai ágon Jézus rokona. Az újszülöttet az előtérben két nő fürdeti, míg édesanyja gazdagon díszített, baldachinos ágyban fekszik, és két bábaasszony gondoskodik róla. A gyermek fürdetőkádja növényi formákkal díszített faládán áll. A jelenet nyugalmat áraszt, finoman érzékelteti a női gondoskodás hagyományait.

A második képen is szobabelsőt látunk, ahol meglepő módon szintén állatokkal találkozunk.

Cranach más portréihoz hasonlóan ez a mű is egy Dürer-metszet nyomán készült. Dürerről már olvashattál a Szitakötőben. Az *Albrecht brandenburgi bíboros mint Szent Jeromos* című képen Cranach a bíborost Szent Jeromos szerepében ábrázolja kényelmes, kazettás mennyezetű dolgozószobában. Szent Jeromos néhány évig remeteként élt a sivatagban, majd papnak állt, és görögörről latinra fordította a Bibliát. Az oroszlán Szent Jeromos jelképe, mert a legenda szerint kihúzott egy tövist egy szenvedő oroszlán talpából, és attól fogva az állat hűséges kísérője lett.

SZIRMAI PANNI

A jött- ment

Kafotánc nem örvendett nagy népszerűségnek a falubeliek között. Nem volt közutálat tárgya, egyszerűen csak nem tudták hová tenni.

– Kafotánc, az a jöttment! – csóválták fejüket a férfiak, mielőtt töltöttek volna a poharakba, ahogy az komolyabb dolgok megvitatásához illik.

– Kafotánc, a sehonnai – biggyesztették szájukat a lányos anyák, amiből a kisleányok idejekorán megtanulták, hogy jó lesz távol tartani magukat az efféle alakoktól, és hogy mire jó a szájbiggyesztés.

– Kafotánc, ej, Kafotánc, sose fogsz te megkomolyodni! – ingatták fejüket az öregek. Merthogy Kafotánc nyaranta a mezőn heverészve, papsajtot rágcsálva nézte az eget, télen tökmagot ropogatva bámulta a tüzet, hol itt, hol amott dolgozott valamicskét, állandóan jött-ment, tehát tulajdonképpen igazuk volt az embereknek a jöttmentezéssel, hiszen sose lehetett tudni, éppen merre van, de mindenütt lehetett találkozni vele, és szemében hol az ég, hol a tűz tükröződött.

– Meg kéne házasodnia, akkor csak megkomolyodna – vélték egyesek.

– Ugyan, mire házasodna? – legyintettek mások. – Se pénze, se háza, még rendes

neve sincsen. Milyen név ez, hogy Kafotánc? Vezeték? Kereszt? Senki se tudja... Nincs is igazán helye közöttünk.

– Kafotánc olyan, mint a szél, mint a patak, sohase nyughatik – sóhajtoztak az öregasszonyok, de azért mosolyogtak közben. Mert valahogy úgy sejdítették, hogy állandó jövés-menése dacára, dacára annak, hogy se háza, se földje, de még csak rendes neve se, Kafotánc mégis ide tartozik valamiképp. Sőt, úgy rémlett nekik, hogy Kafotánc mintha már az ő kislánykorukban is itt lébecolt volna a kertek és mezők közt, papsajtot vagy tökmagot rágcsálva, még amikor ők tanulták az ajakbiggyesztést. De megkérdezni nemigen lehetett tőle, mert Kafotánc nem beszélt: soha egyetlen szót sem hallott tőle senki. Csak a füttyszavát, azt az indázó, csavaros, szökellő, ide-oda rebbenő füttyszót ismerte közel s távol mindenki, amit akkor hallatott, amikor dolgozott.

Ezek után érthető, miért terelődött épp őrá a gyanú, amikor a faluból ez meg az eltűnt. Nem lopásról, betörésről vagy szokványos rablásról volt szó, nem a családi ezüstnek kélt lába a ládafiából, nem dézsmálta meg senki az éléskamrákat, sőt, a baromfiak

sem váltak köddé. De egy reggelre nyoma veszett a kerítéslécek közeinek; egy másik napon a vályúkból eltűntek a mélyedések; poharak és kancsók is tömören álltak az asztalon, és amikor már harangozni se lehetett, a tiszteletes egyetlen megmaradt fazekát kongatva hívta össze a falubelieket a templomtérre. Csakhamar összesereglett mindenki, és hőzöngtek és hóbörögtek.

– Csak Kafotánc tehetette! Ugyan ki másnak jutna eszébe ilyesmi? Ki más érne rá ilyesmire? Ni csak, ott jön! Kapjuk el! Gyerünk, elő a farbával! Hová tetted a..., hol vannak a...

Kafotánc nyugodtan állt a hőzöngők és hóbörögők gyűrűjében. Egykedvűen mosolygott, várta, kibökik-e végre, hogy mit adjon elő. A falu tanítója kapott észbe legelőször.

– Pillanat, emberek! – emelte föl mutatóujját a levegőbe, ahogy a tanteremben szokta. Erre hirtelen csönd lett. – Mit is keresünk tulajdonképpen?

– Mit, hát mit – hökkentek meg a zajongók. – A küllők közeit, meg a kannák belsejét, meg a...

– És mi is van a küllők közt, meg az üres kannákban, meg a harang belsejében? – vont a föl szemöldökét a tanító.

– Semmi – ismerték el a nyilvánvaló igazságot az emberek.

– Akkor azt hogy is tudná bárki visszaszolgáltatni, nemhogy Kafotánc?

Erre bizony az iménti zúgolódók már csak hümmögni tudtak. Hümmögni meg homlokráncolni.

– De nekünk kellene azok a semmik!
– bökte ki végül egyikük. – Hát mégiscsak

tűrhetetlen, hogy Kafotánc csak úgy minden további nélkül helyeket lopkodjon össze magának!

– Nem ti mondogattátok mindig, hogy Kafotánc jöttment, Kafotánc se itt, se ott, hogy Kafotáncnak nincs helye köztünk? – emelte fel a hangját a tanító. – Hát most már van neki helye.

Erre aztán nem tudtak mit mondani az emberek. Kafotánc meg csak állt, nem ment odébb egy tapodtat sem, pedig már senki se fogta, senki se tartóztatta.

– Akkor menjen oda, ahol helye van neki – mondta sötéten az egyik öreg. – Akárhol is legyen az. Fel is út, le is út!

– Úgy bizony – élénkültek meg ismét az emberek, megkönnyebbülve, hogy már nem kell tovább röstelkedniük. – Fel is út, le is út!

Kafotánc vállat vont. Kivette szájából az agyoncsócsált papsajtot, megemelintette a kalapját, sarkon fordult, és kilépdelt a falusiak gyűrűjéből. Akkor láttuk őt utoljára. Lassacskán mindenki elszéledt: csak a tiszteletes úr maradt ott még egy darabig a fazekával, és látszott, hogy nagyon töpreng valamin.

Hébe-hóba még manapság is hallani egy rebbenő, indázó, ide-oda szálló füttyszó foszlányait a faluban, de képtelenség megállapítani, hogy honnan jön. Ilyenkor az emberek csóválják a fejüket, biggyesztk az ajkukat, de titkon arra gondolnak, hogy azért mégiscsak hiányzik valaki, akinek szemében hol az ég, hol meg a tűz tükröződik.

NACSINÁK GERGELY ANDRÁS

A látvány tükre

Volt egyszer egy gyönyörű panoráma, amely egy hegyi szerpentin kanyarulatánál hirtelen tárult az utazók szeme elé. Szinte teljes kört alkotott: völgyei mélyen kanyarogtak, dombjai lágyan hullámoztak, erdői messze húzódtak, mintha az egész világot magába akarná fogadni. A panoráma lentről nem láthatott rá önmagára, mégis tisztában volt vele, hogy páratlan szépségű, hiszen évszázadok óta megállásra készítette az embereket. Vándorok és helybeliek, álmodozók és rohanók, kicsik és nagyok, mind megtorpantak egy pillanatra, mintha a látvány kiemelte volna őket az idő sodrából. Sóhajaik – „Hű!” és „Há!” – úgy szálltak az égre, mint hálás madarak.

A panoráma nap mint nap büszkén feszítette dombjait, völgyeiben szelíd kanyarokkal terelte a rohanó patakokat, és zöldellő erdeivel, virágos rétjeivel ölelte körbe az őt csodálók tekintetét. Boldog volt. Legalábbis azt hitte.

De egy nap, hosszú évek után, valami furcsa keserűség kezdte beárnyékolni boldogságát. Eleinte nem tudta, honnan ered ez a különös érzés. A pompázatos panoráma nem értette, hogyan lehet hiba benne, aki a szépség maga. Újabb évtizedek múltak el, mire kénytelen volt bevallani önmagának, hogy valami bántja. És még több idő kellett, mire rájött, mi is az.

Egy szeles délutánon, amikor az ég sötétjét villámok fénye szabdalta, végül megfogalmazta fájdalmát:

– Azt sem bánám, ha csúnya lennék, csak végre láthatnám magamat.

Az idő tovább hömpölygött, és a panoráma mindegyre remélte, hogy egyszer eljön a pillanat, amikor megpillanthatja saját arcát.

Egy reggel vándorfestők érkeztek a kilátóponthoz. Két ládányi színes festéket, háromlábú állványokat és rengeteg ecsetet hoztak magukkal. Letelepédtek, komótosan előkészítették eszközeiket, és munkához láttak.

A panoráma izgatottan figyelte őket. Magában megállapította, hogy letről tökéletesen rálát a magaslaton felállított festővásznakra.

– Most végre megláthatom, ki vagyok – gondolta reménykedve.

Az első festő gyors mozdulatokkal fekete festéket kent szét a vásznon, dühös villámokkal és vastag vonalakkal rajzolta meg a tájat. A panoráma döbbenetesen nézte.

– Ilyen vagyok? – tette fel magában a kérdést, de alig egy pillanattal később már a második festő is munkához látott.

Ez a második festő teljesen más módszert

választott: színes pacákat és mindenféle foltokat fröcskölt a vásznonra, mintha a tájat csak érzéseivel rögzítené, nem a szemével. Vidám káosz volt az egész, de a panoráma mégis felismerte magát benne – ahogyan azt is, hogy a festő színes, derűs lényé ott rejtőzik a kép minden foltjában.

Minden festő más-más képet alkotott. Volt, aki álomszerűen lágy színekkel rajzolta meg a tájat, mintha fátyol mögül nézné. Mások gondos részletességgel próbálták visszaadni a látványt, vagy épp ellenkezőleg, elvont formákká alakították azt, amit láttak.

A panoráma egyre jobban meglepődött. Nem volt két festő, aki ugyanúgy festette meg őt. És ahogy a festményeket figyelte, különös dolog történt: minden képben felismerte magát, és legalább annyira a festőt is, aki alkotta.

Amilyen komótosan készítették elő ecseteiket és vásznaikat reggel, a festők ugyanolyan lassú, megfontolt mozdulatokkal pakoltak össze este. A képek eltűntek a ládákban, és a művészek, ahogyan érkeztek, csendesen továbbálltak, mintha sosem lettek volna ott.

De ettől a naptól a panoráma élete megváltozott. Új értelmet nyert számára a szépség. Most már tudta, hogy ahány szem nézi, annyi féleképpen létezik. És minden pillantásban nemcsak ő tükröződik, hanem azok is, akik ránéznek. Ettől kezdve minden sóhaj, minden „Hú!” és „Há!” újabb titkot fedett fel róla – és a világ másik feléről is.

INCZÉDY TAMÁS

Menetelők

A boly falai között hosszú sorokban vonultunk, de az éppen előttünk haladó hátsóját azért mindig jól láttuk. Én szerettem ezt az állandóságot, jó volt egy ütemben lépni a többiekkel, jó volt érezni a rögs föld rezgését egyenlépteink nyomán, adott valami felfoghatatlan erőt és magabiztosságot, hiába mondták rólunk sokszor, hogy aprók és jelentéktelenek vagyunk. Egységben az erő, kiáltottuk néha, miközben egészen feloldódtunk a közös mozgásban. Elég volt a menetelésre figyelni, más nem számított. Egy-két, egy-két, kántáltuk.

Valahogy mégis kiszúrtam azt a különös jelenést, ami bizonyos időközönként csak úgy felbukkant a boly járatainak egy-egy pontján. Annyira oda nem illő volt, annyira valóságos, végül is lehet, hogy pont azért nem tűnt fel elsőre. Fekete vízfátyolka. Már a neve is titokzatos, mint valami baljós kísérteté. Hiszen a fátyolka nemcsak ritka jószág, de

folyami vidékeken él, akkor meg mi a jó fenét keres egy hangyabolyban, a föld mélyén? Eleinte kifejezetten zavart, sőt, bosszantott. Megtöri itt a jól bejáratott rendszert nekünk, káoszt teremt. Ám hamar be kellett látnom, hogy semmiféle galibát nem akar. Már csak azért sem, mert rajtam kívül senki sem vette észre. Testvéreim ugyanolyan kifogástalan menetoszlopban jöttek-mentek, ahogyan előtte. Csak az én belső rendem ingott meg – piszkált a kíváncsiság.

Eleinte elég volt csak úgy masírozás közben oldalra pillantgatnom, meggyőződve, hogy még mindig ott van, hogy sötétlő alakja továbbra is tüneményként varázslik a boly egyhangúságában. Aztán egyre hosszabban felejtettem rajta a tekintetemet. Áttetsző szárnyának fekete rajzolata valami ismeretlen világ térképének tűnt. Vajon mit rejt ez a másik világ?

The background of the page is a vibrant, abstract illustration. It features a series of wavy, horizontal bands in shades of orange, red, and yellow, creating a sense of movement and depth. Scattered across these bands are numerous small, black ants, some facing left and some facing right, as if they are marching along the path. The overall style is artistic and textured, with a focus on warm colors and organic shapes.

Ám egy napon nem bukkant fel többet. Vártam egy darabig türelemmel, de ő sehol. Hirtelen elkapott a tettvágy, kiléptem a sorból. A helyemen támadt úrt szinte rögtön betöltötték, az előbb még mögöttem caplató testvérem felgyorsította lépteit, és utolérte az imént még előttem vonulót. De nem volt időm azon keseregni, milyen könnyű bepótolni a hiányomat, húzott magával ez a sosem tapasztalt erő.

Odakint, a bolyon kívüli világban vakító fényár fogadott. Jó darabig tartott, mire a benti homály után megszoktam ezt a ragyogást. Akkor aztán szaladtam előre, ahogy csak a lábam bírta. A fák között láthatatlan szalagként kanyargó szél friss illatokat hozott, a közelben folyó hömpölygött. Nemsokára el is értem a partjára, ott pedig megtorpantam, mert a látvány, ami fogadott, egészen lenyűgözött. Több száz vízfátyolka lejtette táncát a levegőben, mintha egy

légörvény tölcseré pörgetné őket. Köztük lehetett a bolyba tévedt is, de így, társai közt megbújva, az élet természetes részévé vált. Irigyen bámultam a vad kavargást. Ám minél tovább szemléltem őket, annál inkább megértettem a fátyolkák örvénylésének szabályát. Másfajta rend ez, mint a mi elvágólagos menetelésünk, de azért rend ez is. Körbepillantottam. Balra szöcskék ugráltak elő a fű rejtékéből, jobbra szitakötők lebegtek szinte egyhelyben. A folyó túlsó partján talán békák kuruttyoltak. Mennyi csodálatos káosz, amiben fel kell még ismernem a törvényt, mielőtt nyugodt szívvel visszatérnék testvéreimhez!

Már csak az a kérdés, merre induljak először. Nem menetelve, csak kíváncsian.

KAPITÁNY MÁTÉ

Új játék

LÁNG ANNA
rajzai

A bátor vízvezeték-szerelő rohan, és ahogy halad, begyűjti az ott heverő sok-sok pénzermét. Nagyon élvezi. Aprókat szökell. Az ég kék, a felhők nagyok és fehérek. Legszívesebben felugrana rájuk. Vajon fel tudna? Fel lehet?

Útját ekkor szakadék vágja ketté. És a túloldalon ott a teknős.

A teknősben látszólag semmi ijesztő sincs. Van mégis valami a bamba mosolyában, meg ahogy fel-alá járkál. A teknős meglátja őt,

bamba mosolyával a szakadék szélére sétál, és átszól:

– Ó, hát újra eljöttél?

A bátor vízvezeték-szerelő elbizonytalanodik.

– Újra? Most vagyok itt először.

A teknős mosolyog. Bambán.

– Megpróbálsz az ugrást? Most biztos sikerülni fog.

– Miért akarnék átugrani? És mi az, hogy most biztos sikerülni fog?

– Legutóbb nem sikerült – feleli a teknős.

– Milyen legutóbb? Most vagyok itt először – a bátor vízvezeték-szerelő kezdi elveszteni a türelmét.

– Ugorj! – mondja a teknős, és bamba mosolya mintha gúnyosabb lenne. – Ugorj, sikerülni fog!

– Miért akarnék átugrani? – kérdi újra a bátor vízvezeték-szerelő. – Mi dolgom van ott?

– Például én – feleli a teknős.

– Nem ismerlek!

– Majd megismeresz. Csak ugorj át!

– Nem akarok!

– Muszáj.

– Már miért lenne muszáj? Mi lesz, ha nem ugrom át?

– Nem tudsz továbbmenni.

– Hova kéne továbbmennem? – kérdi a bátor vízvezeték-szerelő.

– Amerre menned kell.

– Mi van, ha én nem akarok továbbmenni?

Mi van, ha inkább visszamegyek oda, ahonnan jöttem?

– És az hol van? – kérdi a teknős, és bamba mosolya most már kifejezetten rosszindulatú.

A bátor vízvezeték-szerelő töpreng.

– Ott – bök tétován a háta mögé.

– Értem – mondja a teknős. – De erre még nem jöttél, ugye? És neked mindig tovább kell

menned, nem vissza. Ha visszajössz, az azt jelenti: elbuktál.

A bátor vízvezeték-szerelőnek egyre ellenszenvesebb a teknős. Legszívesebben ráugrana a nagy, ronda, zöld teknőjére és jó messzire rúgná. De ahhoz át kéne ugrani.

Meg tudnám csinálni – gondolja. – Képes vagyok rá. Jó ugró vagyok.

De mi van, ha elvétí?

– Lezuhansz – sziszegi a teknős, mintha olvasna a gondolataiban. – Le a mélybe. Ahogy legutóbb.

A bátor vízvezeték-szerelő megdühödik. Mégis, először visszafele indul, mintha távozni akarna. De ez csak azért kell, hogy lendületet gyűjtsön. Most nekiszalad, fut, fut, fut, már ott a szakadék széle, ha így fut tovább, nekiszalad, de ekkor – ugrik! Ugrása elegáns és íves, és hol landol?, hát hol landolna máshol, mint az undok bamba teknős teknőjén. Az behúzza fejét-lábát, és teknője suhanva leszánkázik a szakadékba. A bátor vízvezeték-szerelő boldog. Diadalittas. Sikerült. Bárcsak örökké tartana ez a pillanat...

– Tedd le azt a vackot! – ront anya a szobába. – Egész nap a képernyőt bámulod! Indíts edzésre!

– De még nem mentettem el!

– Nem érdekel! Ez csak egy játék!

Megyünk, ha menni kell

Az embernek, a kutyának, az oroszlánnak vagy a krokodilnak lába van, a halaknak uszonya, a madaraknak szárnya, a mikroorganizmusok némelyikének ostora, csillója vagy éppen állába, amelyekkel helyet tudnak változtatni, hogy csak néhány példát említsek. A növények többsége azonban helyhez kötött. A lábuk helyén – ha lehet ilyet mondani – gyökér van, ami éppen nem a mozgásukat, hanem a stabil rögzítésüket is szolgálja. És a növények mégis képesek helyváltoztatásra. Hogyan csinálják?

Ha nem is úgy, hogy maguk kerekednek fel, de egyes részeit indítják útnak. Nem a kifejlett növény vándorol, hanem – magjai és más szaporításra alkalmas elemei révén –, az azokból fejlődő utódai kerülnek új területekre. A magokkal terjedés legegyszerűbb esete, amikor a magok csak kipotyognak a felnyílt termésből. De sok esetben a növény erre még rásegít. Például a **nebáncsvirág** két-háromcentis toktermése már egy finomabb érintésre is hirtelen felnyílva

szétlövöldözi magvait. Ezt teszi a hazai kertekben gyakori **trombitafolyondár** is. De így csak néhány méterrel lehet odébbállni évről évre. Más módszerek is vannak az aktív terjedésre, így például a **szamóca** indákkal, a **nőszirm** gyöktörzsszel araszol, de ezek is csak viszonylag rövid és lassú helyváltoztatást tesznek lehetővé.

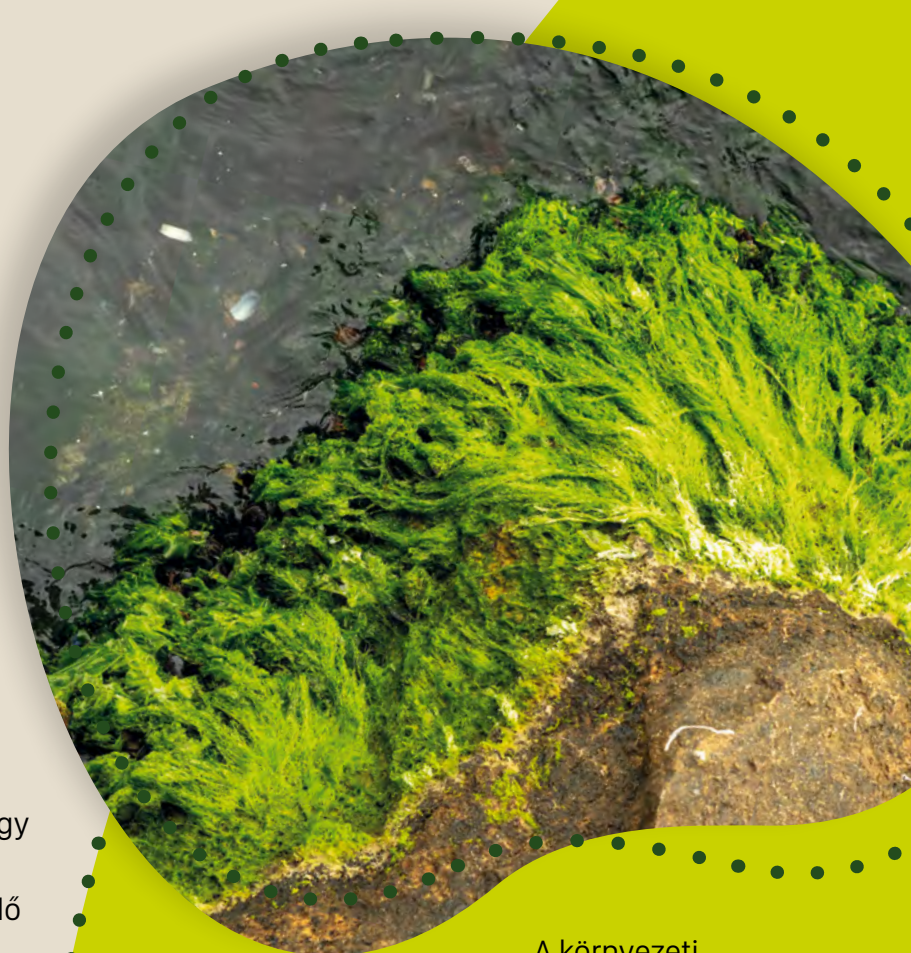
Ennél sokkal gyorsabb a passzív vándorlás, amikor valamilyen „szállító”, egy állat, az ember, a szél, sőt, akár a víz hullámai viszik a magot vagy a magot hordozó termést. A **mohák** spórái széllel juthatnak el akár

magas épületek, tornyok tetejére. Az **algák** – fonalaskok vagy csak egyszójtűk – a víz áramlása révén változtatják helyüket. A rigók és más énekesmadarak vagy a szarvasok, őzek az elfogyasztott gyümölcsökből, bogyókból származó magvakat az ürülékükkel szórják szét. Az ilyen terjedés minden különösebb külső kényszer nélkül bekövetkezik. Biztos, hogy ilyenekre te is tudsz még példákat mondani.

De lehet olyan helyzet, amikor egy növényfaj kénytelen elhagyni eddigi termőterületét, és új helyet találnia magának. Mi kényszerítheti őket erre? Például, ha egy adott területen túl sokan lesznek, ha nem kapnak elég csapadékot, vagy a hőmérséklet tartósabban, szélsőségesen megváltozik, sőt, még akkor is, ha fénykedvelő a növény, de egyszer csak valami hosszan leárnyékolja. Napjainkban leginkább a globális felmelegedés, a klímaváltozás okozza, hogy egy adott élőhelyen a körülmények kedvezőtlennek, melegebbé, szárazabbá válnak, amivel az is együtt járhat, hogy déli irányból – korábban arra nem járt – újabb kártevők is megjelennek. A felmelegedés az oka, hogy a világ **kakaó**ellátásának több mint felét adó két afrikai országban, Ghánában és Elefántcsontparton

a termelőknek ültetvényeiket magasabban fekvő, hűvösebb területekre kellett telepíteni, ahol a hőmérséklet kedvezőbb a növényeknek és egyúttal kedvezőtlenebb a kártevőiknek.

A környezeti tényezőktől függően

a természetes növényi társulások, erdők is kénytelenek és képesek lassan vándorolni. Amerikában megfigyelték, hogy a fák nem feltétlenül a kevésbé meleg tájak irányába, inkább a nedvesebb vidékek felé indulnak. A **tölgyek** és a **juhar**félék nyugatra települnek, mert az arrafelé bőségesebb csapadék nagyobb hatással van a vándorlásukra, mint a hőmérséklet, ami viszont északi irányba terelné őket. A megfigyelések azt mutatják, hogy a fafajok átlagosan 15 kilométert tesznek meg egy évtized alatt, amennyit egy túrázó 3-4 óra alatt tesz meg.

SZIGETI ZOLTÁN

Fogadásból a Föld körül

A Magyarországon Verne Gyulaként ismert francia író, Jules Verne (ejtsd: zsül vern) a természettudományi ismeretek népszerűsítőjeként a tudományos-fantasztikus irodalom előfutára volt. A természeti törvények határait feszegetve vitte hőseit tengermélyi utazásokra, megmászhatatlannak tartott hegycsúcsokra és a Holdra. Műveiben száznál több fantasztikus tervet és találmányt említett, amelyekből mintegy hetven – az űrhajótól a televízióig – mára megvalósult. Jules Verne kalandregényeire felfigyelt az egyik könyvkiadó, és 1862-ben évente két regény megjelentetésére szerződött vele. A művek a *Különleges*

utazások sorozatban láttak napvilágot, elsőként az *Öt hét léghajón* címűnek örülhettek az olvasók. 1873-ban jelent meg a *Nyolcvan nap alatt a Föld körül*. A történet főhőse egy londoni úriember, aki 20 ezer fontban fogadott, hogy nyolcvan nap alatt körbeutazza a világot. A közlekedést könnyítő vasúthálózat és a gőzhajózás reményt adott a győzelemre, de számos veszélyes kaland, hányattatás miatt végül csak azért nyerhette meg a fogadást, mert keleti irányban haladva, a nemzetközi dátumvonalat átlépve egy napnyi időt nyert.

Vajon honnan vette Verne regényéhez az ötletet? Akadnak, akik az itáliai utazó, Giovanni Careri (ejtsd: dzsováni karéri) alakjában látják az előképet, aki a 17. század végén a Közel-Keletől Amerikán át kereskedőhajókon járta be a világot. Ötévnyi utazásának költségeit úgy teremtette elő, hogy olyan árukat, főleg bort vagy szárított gyümölcsöt vásárolt, amelyeket a következő úticéljánál drágábban eladott. Világjárását könnyítette, hogy Kínában a pápának dolgozó hírszerzőnek vélték, ezért az ottani jezsuita misszionáriusok mindenben segítették. Verne ihletője lehetett William Perry Fogg amerikai szerencselovag és író, aki 1868-ban indult világ körüli útra, és az első amerikaiként beutazta többek között Japánt is. Egy másik amerikai üzletember, George Francis Train (ejtsd: dzsordzs

frenszisz trén) háromszor járta körbe a világot, egyszer nyolcvan nap alatt, és mivel útjáról az egyik francia folyóirat is beszámolt, úgy vélte, Verne róla mintázta regénye főhősét.

Az ihletadók között tűnik fel Thomas Cook (ejtsd: tomösz kuk), aki angol üzletemberként először alapított utazási irodát, és körutakat szervezett az érdeklődőknek. 1851-ben 150 ezer ember utazását szervezte meg a londoni világkiállításra.

Verne regénye sokakat világjárásra bátorított. Az újságolvasók izgatottan követték az utazásokról szóló híreket, így két magányos hölgy vállalkozásáról szóló beszámolókat. Nellie Bly (ejtsd: nelli bláj), a New York World újságírójaként gőzhajón indult Anglia felé 1889-ben, hogy a regényben leírt utat bejárja. Kihívója, Elizabeth Bisland (ejtsd: elizabet bizlend) egy másik hírlap támogatásával ellenkező irányban haladt. Bly Hongkongban értesült vetélytársáról, de elutasította a versengést. Azt mondta, ha Bisland nála rövidebb idő alatt szeretné megtenni az utat, az legyen az ő gondja. Végül Bly 72 nap után ért célba, míg kihívójának útja egy gőzhajó lekésése miatt négy és fél nappal tovább tartott. Tizennégy esztendővel később egy amerikai színikritikus 54 nap alatt járta körbe a Földet. Száz évvel Verne regényének megjelenése után arról cikkeztek, hogy repülőgép nélkül a bolygókerülő utazás az útlevelek és a vízumok beszerzése,

a menetrendek összehangolásának nehézségei, valamint a hajóáratok hiánya miatt 102 napig tartana.

RESZLER GÁBOR

Battyogva bandukolni

Amikor idegen nyelven próbálunk megszólalni, örülünk, ha a legalapvetőbb szavak eszünkbe jutnak – általában mindenre egy, esetleg két megfelelő. Bezzeg az anyanyelvünkön milyen változatosan tudjuk kifejezni magunkat! Persze, ahhoz is kell szókincs, olvasottság, de ha olyan környezetben élünk, ahol a legtöbben és mindennap azt a nyelvet használják, ami a mi anyanyelvünk is, azért könnyebben tapad ránk a sokféle szó és kifejezés, mint amikor idegen nyelvet próbálunk megtanulni az iskolában, vagy a mesékből, filmekből és dalszövegekből.

A szókincs egyik legszínesebb részét a hangutánzó és hangfestő szavak képezik, éppen mert annyira közel állnak az ezerarcú természethez. A hangutánzó szavak a különböző állati, emberi vagy természeti eredetű hangokat igyekeznek megjeleníteni.

Emiatt a szavak alakja és jelentése között igencsak szoros kapcsolat áll fenn. Például amikor azt olvassuk vagy mondjuk hangosan, hogy valaki *szőrcsögve* issza a teát, voltaképpen már utánoztuk is, mit hallunk, és a bárányok *bégetése* vagy a kutya *vakkantása* is éppen így hangzik, ahogyan mondjuk.

Talán még ennél is érdekesebbek a hangulatfestő szavak, mert ezek a nevükkel ellentétben nem hangokat, hanem emberi tulajdonságokat és cselekvéseket, azon belül legfőképp mozgással járó jelenségeket ábrázolnak, az azok keltette hangulatot festik le. Némelyik egyben hangutánzó is: a *csoszogó* embernek a *cs* és *sz* hangokhoz hasonló hangokat ad ki a cipőtalpa a padlóval érintkezve, a *vacogónak* *c* hangot hallatnak a hideg miatt össze-összekoccanó fogai, míg a *motyogótól* szinte mindent *m* és *ty* hangnak hallunk, mert nem artikulál helyesen.

A mozgást kifejező hangfestő igéket főleg a lassú, bizonytalan előrehaladás leírásához használjuk. Úgy tűnik, ez elég fontos a beszélők számára, mert rengeteg ilyen szót tudunk megkülönböztetni. Bár ezek nem hangutánzók, valahogy mégis érezzük, hogy nem éppen gyors, határozott mozdulatokra és nem is ugrásszerű helyzetváltoztatásra utalnak. Vajon hamar elkészül a reggeli felkelés után, aki folyton csak *píszmog*, netán tétlenül *matat* a táskájában és idegesen *babrálja* a haját? El lehet-e hirtelen

cammogni az iskolába, ha késésben vagyunk? Hogyan is tudna sietni az, aki álmodozva *andalog*? Mondanád-e az osztály legügyesebb tornászára, hogy *lekecmergett* a bordásfalról?

Nos, nem vagyunk egyformák. Valaki így szeret készülődni és közlekedni – vagy így tud –, valaki gyorsabb. Valaki bátortalanul *gunnyaszt* egy sarokban, és megvárja, amíg mások odamennek hozzá, de az is lehet, hogy még azelőtt *hazakullog*. Valaki viszont nem szeret csöndben lenni, folyton *nyüzsög*, és élvezi, ha mindig *hemzsegnek* körülötte az emberek.

A nyelv és a használatához szükséges szavak, kifejezések tárháza azért olyan sokféle, mert mi, emberek is sokfélék vagyunk. Akár békésen *bandukolva*, olykor netán *bicegve*, akár határozott léptekkel *csörtetve*, de mindannyian odaérhetünk a célhoz, amit kitűztünk magunk elé. Lehet, hogy a *battyogóknak* kell egy kis segítség közben, hogy kitartsanak a hosszúra nyúló úton. A tempósan haladóknak viszont azért van szükségük támogatásra, mert a nagy sietségben nem biztos, hogy másra is tudnak összpontosítani a cél elérésén kívül. Próbáld ki, mi mindent tudsz megfigyelni egy sétád során, miközben kényelmesen *battyogsz*, és mennyivel kevesebb dolgot, ha öles léptekkel teljesíted a távot. Melyik tetszett jobban? Mikor teheted meg, hogy lassíts, és mikor muszáj sietned?

PARAPATICS ANDREA

Jött és megy

Megfigyelted már, hogy a szirénázó mentőautó messziről hallható hangjának magassága alacsonyabbá válik, amikor közeledik feléd? Ugyanezt tapasztalhatod vonatok hangjával is. Amikor távolodik tőled, alacsonyan marad a hang, nem emelkedik az érkezés előtti szintre. Természetesen a hang magassága végig azonos. De közeledéskor gyakrabban, távolodáskor pedig ritkábban érkeznek a hanghullámok. A hullámok gyakoribb érkezése magasabb, a ritkább mélyebb hangnak hallatszik. Ezt a jelenséget **Doppler-hatás**nak nevezzük. Persze nem a híres magyar zeneszerző testvérekről, akik Erkel Ferencsel is együtt dolgoztak, hanem az osztrák fizikus, Christian (ejtsd: krisztián) Doppler után, aki 1841-ben fedezte fel ezt a jelenséget.

Jön a hang, és megy. De joggal mondhatod, ez nem zene, csak a hang fizikai léte. A hangot azonban átadni is lehet, akkor is „közlekedik”. Amikor órán együtt énekeltek valamit, a tanár, kórusoknál a karnagy megadja a hangot,

amellyel kezdenetek kell. Ez még mindig nem maga a zene, de már úton vagyunk felé. Hiszen a megadott hang a kiindulópontot közli az éneklőkkel, amely a zenei rend betartásához kell. Nem lehet, hogy mindenki olyan hangról induljon, amelyről éppen akar, akkor hangzavar hallatszanék. De nemcsak kezdőhangot lehet megadni, hanem akár kórusban, akár zenekarban gyakran egymásnak adják a szólamok a motívumokat, témákat, dallamokat.

Például a nagy cseh romantikus zeneszerző Antonín

Dvořák (ejtsd: dvorzszák) leghíresebb művében, az *Újvilág szimfónia* (szó szerinti, helyes fordításban *Szimfónia az Újvilágból*) negyedik tételében. Kürtök és harsonák kezdik a témát, majd átveszik a hegedűk és mélyhegedűk.

Újabb szakaszban, de még ugyanezt a témát a fafúvósok (fuvola, oboa, klarinét, fagott) viszik tovább (a hegedűk velük maradnak).

A zenekarban ez elsősorban hangszerelési eszköz, a hangtömeg színgazdagságát hivatott megteremteni. Kamarazenében, néhány egyenrangú hangszer együttesében még fontosabb,

hogy a témák vándoroljanak a játékosok között. Hallgasd meg Ludwig van Beethoven (ejtsd: fan béthóven) F-dúr hegedű-zongora szonátájának elejét, amit *Tavaszi szonátának* nevezünk. A témát a hegedű mutatja be, a zongora felbontott akkordokkal kíséri. Majd szerepet váltanak, a dallam a zongoráé lesz, és a hegedű tölti be a kísérő szerepét. Talán akad, aki erre felkapja a fejét, mert furcsállja, hogy a hegedű kíséri a zongorát. Ha meghallgatod a művet, világos lesz, hogy ez nagyon is lehetséges. De hozzátehetjük: a hegedű-zongora szonáta fogalma éppen Beethoven korában kezdett kialakulni. Korábban még zongora-hegedű szonátának hívták, mert szinte fontosabb volt a billentyűs hangszer szerepe, mint a vonósé, a hegedű inkább „hab volt a tortán”, hozzátett valamit a zongora által közölt zenei tartalomhoz.

Végül hadd mutassak valami „jövés-menést” az én zenémből is. Nemrég kiváló hárfaművészünk, Razvaljajeva Anasztázia arra kért néhány ma élő zeneszerzőt, hogy hárfázni tanuló gyerekeknek írjunk rövid előadási darabokat. Egyik darabom címe „Jött és megy”. Egyszerű motívum érkezik elénk a hárfa mély tartományában, majd amikor véget ér a kis kompozíció, a magas rétegben ugyanez a motívum halkan elköszön. Ha érdekel, itt meg tudod hallgatni.

HOLLÓS MÁTÉ

Utazó növények

A növényeknek nincs se lábuk, se izmuk, mégis jönnek-mennek, utaznak. Nézzük, hogyan!

Rengeteg növény szaporodik magokkal, amelyek csak akkor jönnek létre, ha virágpor (pollen) kerül a bibére. Sokszor szél viszi a virágport egyik virágtól a másikhoz. S miként a szelek útján néha még az afrikai finom, szemcsés homok is eljut hazánkig – átrepülve az egész Földközi-tengert –, a parányi pollenszemeket is akár többszáz kilométeres távolságra elviszi a légáramlás.

Sok növény a rovarokra bízta a pollenszemek utaztatását, s így a beporzást. Rengeteg trükk alakult ki az évmilliárdos fejlődés folyamán, hogy a virágból nektárt szívogató rovar ne csupán véletlenül vigye magával a pollenszemeket. Az egyik virág ragadós csomagokat készít a pollenszemekből, a másiknak az alakja olyan, hogy a virág mélyén lévő nektárért nyomakodó rovar nem is tudja kikerülni, hogy rákenődjön a virágpor a szőrös testére.

Vannak vízbeporzású növények is. Egyeseknél a virágok kinyúlnak a vízből, s a virágpor-szemek a vízben úszva jutnak el a bibékhez. Másoknál bent, a vízben történik ugyanez. Ilyen pl. a tavakban (és akváriumokban is) gyakori **tócsagaz**, amelynek vízalatti virágjaiból kibújó pollenszemek a vízfelszín alatt apró csomagokba tömörülnek, aztán szép lassan

süllyednek, s ha szerencsénk van, éppen egy alattuk lévő bibén tapadnak meg.

A megtermékenyítés lényege, hogy a pollenben lévő hím ivarsejt és a bibe tövében lévő nő ivarsejt (petesejt) egyesül, majd belőlük fokozatosan kifejlődik a növény magja. Ha a mag jó körülmények közé kerül, kicsírázik, s kifejlődik belőle egy újabb növény. Vagyis szaporodás történt. Nem előnyös azonban, ha az új egyed ugyanott fejlődik ki, ahol az eredeti egyed van, hiszen akkor az utód is fogyasztja a rendelkezésre álló anyagi erőforrást, s kevesebb jut az „öregnek”. Ezért hosszú évmilliók alatt a növények döntő többsége olyanná fejlődött, hogy a magja távol kerüljön tőle.

A legegyszerűbb megoldás, hogy amikor érnek a kis növényben a magok, megnyúlnak az ágak, s így messzebbre potyognak ki. Ezzel persze csak arasznyival kerültek távolabb az anyanövénytől, de az is számít. A **nenyúljhozzám**nak parányi, borsóhüvelyszerű a termése. Ha már érettek a kicsiny magok, a hüvely két fele enyhe érintésre is elválik egymástól, mindkettő szemvillanás alatt spirálisan föltekeredik, s ezzel a lendülettel messzire kihajítják a magokat. Ez már több arasznyi nyereség.

Még ennél is hatékonyabb, ha egy magnak – oldalt vagy körben – van valamilyen vékony szárnya, s azzal pörögve, lassan esik le. Így akár több méterrel arrébb is landolhatnak.

Ilyen a különböző **juharfák** pörgője, a **gyertyán**, a **kőris** vagy a – sokfelé tévesen ecetfának mondott – **bálványfa** termése is.

Egész más megoldás fejlődött ki pl. a **bojtorján**nál (aminek a termés csomóját gyakran **bogáncs**nak mondjuk). Horgocskákban végződő nyúlványaival beleakaszódik a ruhánkba, s így akár 10–20 kilométert is utazik. (A horgocskák bogáncs-technikát utánozza a tépőzár.) Ugyanezt a potyautas módszert használja az **apróbojtorján** és a **ragadós galaj** is. A vadon élő szőrös állatok hosszan utaztatják a bundájukba akaszkodott bojtorján-magokat; vagyis terjesztik a bojtorjánt.

A nyárfán, fűzfán élősködő **fagyöngy** – főleg ősszel-télen – könnyen felismerhető, mivel örökzöld, s a kopár fán jókora, feltűnő zöld gömbként díszlik. Úgynevezett **fél-élősködő**, ugyanis csak a gazdanövény által a talajból felszívott vizet és oldott nyersanyagokat használja, de saját testének anyagait abból már maga készíti. A gazdanövény tehát csak az élősködő gyökereit helyettesíti. Amely fán van fagyöngy, azon majdnem mindig több is van. A fagyöngy bogyója (amely gyengén mérgező, viszont értékes gyógynövény) a madarak számára ehető. Viszont ragacsos, ezért a bogyókat falatozó madárnak gyakran kívülről is ráragad a csőrére egy-egy bogyó. És – mielőtt tovább repülne egy másik fára – jobbról-balról fenő mozdulatokat végezve egy ágon letisztítja a csőrét. S a fagyöngy ezzel célhoz is ért, hiszen ahol a magja az ághoz

ragadt, már eresztheti is befelé a nedv-elszívó gyökereit, fejlődni kezd egy újabb fagyöngy-gömb – ugyanazon a fán.

Lassan, nemzedékek alatt még egy erdő is arrébb költözhet. Ha egy magas hegyi bükkösben elindulunk a turistaúton lefelé, előbb-utóbb azt látjuk, hogy fokozatosan ritkul a **bükk**, s helyette **tölgyek** veszik át az uralmat, mert lefelé lassan emelkedik az átlaghőmérséklet, s az a bükknek már nem jó, de a tölgynek igen. A bükkös zónától fölfelé menet viszont általában **fenyves**be érkezünk. A globális melegedés miatt hazánkban lassan emelkedik az éves átlaghőmérséklet. Ahol ma vegyesen tölgy is, bükk is van, ott az évek múlásával egyre inkább csak a tölgy makkokból fejlődnek fák, a bükk magokból nem. Vagyis feljebb tolódik a hegyen a két zóna határa. Amikor Európában jó tízezer évvel ezelőtt vége lett a jégkorszaknak, és melegedés indult, ehhez hasonló költözések történtek minden hegyoldalon.

Külön története van a sok-sok növényi jövés-menésnek, amely emberi tevékenységhez kötődik. Szándékos közreműködésünkkel költözött Amerikából Európába a **kukorica**, a **paradicsom** és a **krumpli**; és szándékosan létesültek gyönyörű **arborétumok** is. Ugyanakkor véletlenszerűen, valamilyen megrendelt rakomány ládáinak keveredve jött hozzánk a **parlagfű**, amelynek pollenje sokaknak okoz allergiás problémát.

VICTOR ANDRÁS

Az üzenet

Vicces bácsi összepakol. A nyakkendő vége kilóg a táska oldalán, mintha nyújtaná a nyelvét. Vicces bácsi komoly ember. Ausztriába utazik. Mestersége a címere. Azt kacagom, hogyha elmegy, a helyére visszaköltözhetne messzi apu. Anya megsimogatja a fejem. Aki elment, az már nem jön vissza, mondja. Vicces bácsi se? – kérdezem. De, ő havonta egyszer visszajön. Sok pénzünk lesz. Lesz majd iPad, nyaralás, új autó. Nekem is lesz autóm, egy Ferrari. Engem se fognak sokat látni. Reggel egy kakaó kiflivel, este tévé. Közte meg a jövés-menés. Pláza, bank, kávéház, néha a sulis, ha belefér az időmbe. Az vicces lesz, ha bemegyek a 3/B-be a Ferrarival. Bocs a késésért, sok a meló, mondom majd, és ledobom a táskám az asztalra. A telefonomat se adom le a portán. Fontos hívást várok az egyik ügyfelemtől. Bár, őszinte leszek, nincsenek ügyfeleim. Anyukám van, új tesóm, aki idősebb nálam, és undok. Ő a Vicces bácsi fia, az előző családjából. Meg persze van a saját apukám, a messzi apu. Anya azt mondja, valahol az óceánon túl lakik egy másik családdal, és ott is van egy új testvérem. Majd egyszer találkoztok. De én nem akarom megvárni azt az egyszerűt. Úgyhogy, ha vége a mateknak, beülök a Ferrarimba és megkeresem. Szeretnék elbeszélgetni messzi apuval. Vagy csak megölelni, mint amikor még óvodás voltam. Akkor még minden jó volt. Nemcsak

azért, mert messzi apu itthon volt, hanem mert nem kellett feszengennem a saját szobámban, hiszen nem jött még ide a Vicces bácsi undok fia. Vége a mateknak, indulni kell.

Beletaposok a gázba, és meg se állok az óceánig. Na jó, ez se igaz, mert egyszer benyomom a satuféket, amikor leelőzőm Vicces bácsi pöfögő kocsiját. Hadd egye a fene. Ilyen lesz, ha sok pénzünk lesz meg közös nyaralás. Készüljön csak fel, ha be akar vágódni nálam! Én mindenesetre bevágódom elé, fékezek, aztán gázt adok, hogy csak úgy porzik.

Az óceán partján felülök a motorháztetőre. Eszembe jut, hogy kellene egy olyan óriás, mint amilyen János vitéznek volt. Aki átvisz az Óperencián. És tüzet lehet gyújtani a fülében. De nincs itt óriás, csak egy vacak Ferrari, amivel nem lehet átkelni az óceánon. Viszont a lábam előtt van egy üres üdítős üveg. Már tudom a megoldást. Kitépek egy lapot a magyarfüzetemből. A legszebb tollammal fogok írni, gömbölyű betűkkel, ahogy elsőben tanultuk. És rajzolok is. Ezt majd biztosan megkapja messzi apu. És akkor...

Vicces bácsi pusztit ad. Ügyes gyerek legyél, mondja, és megpaskolja az arcom. Anyát megöleli. Egy rúzsolt marad az arcán. Vicces. Kacagnak. Rúzsoltanyu minek örül? Nem is örül, csak kacag. A palackposta pedig ott hánykódik valahol a hatalmas hullámok között. Legalábbis így képzelem.

SZABÓ ATTILA

Bicikli- szabadság

Nyuszmancs mindig is otthon érezte magát a nyeregben. No, nem a ló hátán, nagy becsben tartotta viszont a kerékpárját. Hosszú-hosszú túrákat tett vele, hegyre föl, völgybe le, síkságokon át, esőben, szélben, napsütésben. Imádta, ahogy a bicaj kereke sebesen forog, a friss levegő átjárja a tüdejét. Úttalan utakra is bemerészkedett szeretett pléhkecskéjével, bátran, akár egy felfedező.

Egy alkalommal a Dimbes-Dombos Tájékon, amelyet a helyiek, akik folyton náthások voltak az állandó, csontig hatoló szélről, Dimbes-Dombos Dájéknak ejtettek, szóval arrafelé, ahol hajdan az óriások fölgyúrték az alföldet, az egyik út végén nem jobbra fordult, hanem balra, s pár kilométer gurulás után elért egy borókást. A térképe szerint nem kellett volna ott legyen az a

borókás, ám Nyuszmancs nem rettent meg, merészen behajtott a bokrok között kanyargó keskeny ösvényre. Nagy ügyességre volt szükség, hogy a szűk csapáson uralja a bringát, ám Nyuszmancs kivételesen ügyes volt egészen aprócska kora óta.

Úgy ötszáz métert haladhatott, amikor egy tisztásra ért. A tisztáson csinos házak sorakoztak, szám szerint egy tucat, a házak előtt komor tekintetű férfiak és nyúzott arcú nők álldogáltak.

– Ki fia-borja vagy, és mit keresel itt? – mordult rá az egyik morc fickó.

Nyuszmancs elárulta a nevét, s hogy honnan jött, valamint azt is, hogy véletlenül keveredett a borókás közepébe.

– Már ha ez a közepe – tette hozzá óvatosan.

– És mi az ördögkereke, amin érkezted? – firtatta egy másik zord ábrázatú ember.

– Bicikli – válaszolt Nyuszmancs.

– És mire való? – vont a szemöldökét az egyik asszony.

– Tekerésre, utazásra, szabadságra – nevetett Nyuszmancs. – Kipróbáljátok?

Huzakodtak egy ideig, óvatoskodtak, értetlenkedtek a borókás lakói, végül egyikük föl pattant a drótszámárra, hogy menten el is vágódjon vele.

– Ez egy fenekarika! – tápáskodott föl sajtó derékkal.

– Vasparipa – mosolygott Nyuszmancs. – Ha nem jól ülöd meg, ledob, mint az igazi.

– Inkább hidegló – dűnnyögte a póruul járt próbálkozó.

A borókás lakói összevonták szemöldöküket. Mivel azonban éppen holt szezonban jártak, azaz nem érett a borókabogyó, a hernyókat meg már mind leszedték a levelekről, s amúgy is unatkoztak cefetül napok óta, nem zavarták el Nyuszmancsot. Körbeállták a vendéget, s egyik a másik

után kipróbálta a cangát. Nyuszmancs tanította őket, magyarázott, segített, s közben mosolygott és nevetett és viccelt. Estére a mogorva arcvonások meglágyultak, s mind több borókakertész tudott hosszú métereket tekerni a különös, idegen járművel. Ott is marasztalták Nyuszmancsot vacsorára, sőt, szállást is adtak neki, s másnap mind megtanultak biciklizni.

Így esett, hogy a borókakertészek előtt kinyílt a világ. Mert miután megtanulták megülni a kétkerekűt, Nyuszmancs segítségével beszereztek maguknak is többet, s a borókás magányából kitörtek, helyesebben kitekertek a széles nagyvilágba.

Azóta is tekernek. Talán ti is találkoztatok már velük!

BENE ZOLTÁN

Csoda csizma

csak-előre csoda csizmám
hétmérföldes lábbeli
bizony mikor útnak indul
az óceánt is átszeli
kék tengerek tenger kétség
egyet lép – mind lemarad
csak-előre csoda csizmám
sarkantyúja sárga nap
nap után túlvisz
ezer akadályon
lap lap után újabb
ismeretlen tájon
suhan velem egyre
meséből mesébe
képzelet szárnyán
csillagporos éjbe

MOLNÁR DÓRI

Ha most elindulok

Ez a világ, nézd,
csupa jövés-menés:
egyszer dicséret,
máskor pálcatörés.

Nyílik már a hárs?
Várnak ott krókuszok?
Holnap hol leszek,
ha most elindulok?

BÚTH EMÍLIA

Kószáló

kószál a szél erre-arra
egymagában csavarog
eperfáknak dudorászik
maga után kanyarog

kószál a szél erre arra
dombra fut felhőt terel
pitypang mezők titkait
eltűnődve fújja el

MOLNÁR DÓRI

Nézőpont kérdése

Tágulj innen, szólt a pont a másik pontnak, és *amaz* kapva kapott az alkalmon: nem kertelt, körré kerekedett. Tágulj innen, szólt a pont a másik pontnak, és *emez* kapva kapott az alkalmon: egyenes vonallá változott.

A körré kerekedett pont tajtékzott, a vonallá vált pont remegett a dühtől. Miért pont *ő olyan*, és miért pont *én ilyen?* – kérdezték, miközben össze-különböztek. Csináljuk hát *vissza!*

A kör jobb híján szakított magával, hogy behajlítsa körvonalát az egyenesbe. A vonal egyenesen a másik szemébe nézett, nyújtózva igyekezett megérinteni önmaga végpontjait.

A harmadik pont kikerekedett szemmel figyelte őket, *amazt* és *emezt*, és pont annyira volt kör, pont annyira volt egyenes, mint bármelyik pont, ha jobban megnézem.

TAIZS GERGŐ

TÖRÖK ESZTER rajzai

Útinapló

Sok mindenki sűrög-forog ebben a folyóiratszámban, különféle módon, százféle járművön.

Te hova, merre indulsz? Kivel és mivel utazol? A valóságban is létező vagy még felfedezésre váró helyszínek érdekelnek?

Képzeltbeli vagy valós utazásodról készíts útinaplót rajzokkal, fényképekkel, filmmel! Számold be a legérdekesebb kalandodról!

Várjuk az izgalmas, fantáziadús alkotásokat a szerkesztőség elektronikus [info@szitakoto.com] vagy postacímén **2025. április 7-ig.**

A legérdekesebb munkák alkotóit megjutalmazzuk!

nka

ISSN 1789-4972

9 771789 497244

04

Ára: 1260 Ft